

Lesník

Obsah

- 3** Anketa
- 4** Na slovíčko...
- 6** Kolektívna zmluva
- ~ Porada riaditeľov OZ
- ~ Slovensko – poľská cezhraničná spolupráca pokračuje
- 7** Na východe sa stretli lesníci s poslancami – lesníkmi
- 8** OZ Kriváň prosperujúci stabilizovaný závod
- 10** Ferdinand Coburg panovník a prírodovedec
- ~ Európske hlavné mesto kultúry KOŠICE 2013
- 11** LESY SR rozbiehajú projekt na obnovu prirodzených lesov
- ~ Prvé stretnutie lesníkov z Ipoly Erdő Zrt. a Lesov SR
- 12** Virtuálna jaskyňa
- 13** Prečo mám rada les?
- ~ Stretnutie s bývalými kolegami zo zelenej uniformy
- 14** Etudy z dreva – súťaž o najlepší drevený bytový doplnok
- 15** Co pamatuje strom a co lidé zapomněli?
- ~ V sídle Lesů ČR zasahovala protikorupční policie
- 15** Zkrachovaná Less & Forest žádá po LČR přes šest miliard
- 16** Ing. Peter Gonda
- ~ Ing. Tibor Blatný
- 17** Lesná pedagogika v Betliari
- ~ Lesnícky literárny rok 1942
- 18** V Rimavskej Sobote vyhlásili víťazov súťaže „Les rozpráva...“
- 19** Storočné rezervácie
- 20** Práca každodenná, ... len trochu inak
- 21** Ovplyvňuje predačné správanie vlka jeho spolunažívanie s človekom?
- 24** Zasmejte sa
- ~ Uveríte?
- 25** Chatka Jelenská
Naše zariadenia
- ~ Theodorov srnčí guláš
Receptár
- 26** Ahoj deti!
- 27** Kalendár akcií
- ~ Životné jubileá
- ~ Pracovné jubileá
- 28** Nová kniha Emila Rakytu o poľovníctve na Poľane

6

8

13

21

Lesník

časopis zamestnancov
š.p. LESY SR
Banská Bystrica
február 2013

Šéfredaktor:
Ing. Vlastimil Rezek (vr)

Redaktori:
Ing. Rudolf Bruchánik
Ing. Ivan Hanula
Jiří Junek
Ing. Milan Longauer

Stáli prispievatelia:
Mgr. Tatiana Figurová
Ing. Viliam Stockmann

Foto na titulnej strane:
Jiří Junek

Grafická úprava:
ANGEMY, s.r.o.
www.angemy.eu

Adresa redakcie:
LESY SR, š.p.
Námestie SNP č. 8
975 66 Banská Bystrica
telefón: 048/43 44 278
fax: 048/43 44 191
e-mail: vlastimil.rezek@lesy.sk

Spoločenská hra na ochranu čokolôvek sa stala v posledných rokoch neoddeliteľnou súčasťou života na Slovensku. Neplatení nadšenci a dobrovoľníci spolu s dobre platenými špekulantmi v oblasti využitia všemožných fondov a grantov chránia budovy, lesy, národnostné menšiny, medvede, lykožrútov, historické artefakty, ľudské práva v Číne atď. atď., ale na obyčajného človeka ako keby pozabudli. Po pravde povedané, ani sa im nečudujem. Mlčiaca väčšina nie je pre získavanie peňazí a vlastnú reklamu to pravé. Navyše, ako už sa dá pomôcť niekoľkým miliónom ľudí, ktorí pravidelne chodia do práce, platia dane, účty a snažia sa iba prežiť.

Lídri EÚ sa začiatkom februára dohodli na viacročnom rozpočte únie pre roky 2014 – 2020. Slovensko by malo v tomto období získať zo spoločného rozpočtu viac prostriedkov ako v rokoch 2007 – 2013. Bolo by fajn, keby sa z týchto peňazí nefinancovali nič neriešiace výskumy a projekty, ktoré v konečnom dôsledku neprinesú žiaden dlhodobý efekt, prípadne v záujme imaginárnej ochrany čokolôvek iba obmedzujú ľudí. Spoločnosť, ktorá sa zameria na zakonzervovanie súčasného stavu a nie na rozvoj, je odsúdená na postupný zánik.

Blaskeil Paul

Anketa

Vedenie podniku LESY SR rozhodlo o presune veľkej časti predaja dreva z expedičných skladov na odvozné miesta. Cieľom na najbližšie obdobie je podiel približne 50 % dreva predaného z odvozných miest. Ako sa váš OZ dokáže vyrovnat' s touto úlohou?

Ing. Ján Mokry
riaditeľ OZ Prievidza

OZ Prievidza realizuje dodávky z OM vo väčšom rozsahu už 10 rokov. Za rok 2012 dosiahli dodávky z OM 41 % z celkového ob-

jemu dodávok. Rozhodne je to správna myšlienka, ktorá šetrí nášmu OZ značné finančné prostriedky. Veď ušetrené € je také isté, ako zarobené. Pri dodávkach z OM je vhodné zamerať sa hlavne na vlákninové sortimenty a dodávky od hárvestorových technológií, z ES dodávať hlavne guľatinové sortimenty. Pri rozhodovaní sa, aký objem dodávať z OM, je potrebné zohľadniť hlavne kvalitu ťaženého dreva, drevinové zloženie, kvalitu dopravnej siete, terén, potrebu prevozov VM-OM a vzdialenosť OM od ES. Až po zohľadnení daných kritérií stanoviť objem, ktorý bude dodávaný z OM. Paušálne stanovenie objemu dodávok môže narobiť viac škôd, ako úžitku.

Ing. Peter Pšak
riaditeľ OZ Sobrance

OZ Sobrance sa uvedenej problematike presunu časti dodávok z expedičných skladov na odvozné miesta začal venovať už dávnejšie. Výsledkom je, že v roku 2012 sa nám podarilo dodať 40,19 % z celkových dodávok priamo z OM. Hranica, ktorú si stanovilo vedenie GR (50 % predaného dreva z OM), je v našom prípade reálna. No je nutné dodať, že k naplneniu tohto cieľa bude potrebné vo väčšej miere prikočiť aj k dodávke kvalitnejších sortimentov, nielen vlákniny a guľatiny na chemické spracovanie pre celulózky.

Ing. Radomír Nečas
riaditeľ OZ Šaštín

Predaj dreva z OM nie je na našom OZ žiadna novinka. Predaj borovicových sortimentov po harvestorových ťažbách sme aj doteraz realizovali z OM.

Vo vedení OZ bola schválená koncepcia výroby sortimentov na OM po všetkej ihličnatej ťažbe a výroba sortimentu III.D. a vlákniny na OM po listnatej ťažbe. Tento zámér nám medziročne zvyšuje predaj dreva z OM o 30 tis m³ čo predstavuje 100 %-ný nárast.

Predaj dreva z OM je však v mnohých prípadoch limitovaný dostupnosťou OM pre odvozné súpravy a požiadavkami odberateľov na vagonovanie dodávok. Súčasný stav lesných ciest a OM nie je dobrý a komplikácie robia tiež vlastnícke vzťahy. Pokiaľ chceme dostať kamióny odberateľov na OM, musíme tiež vytvoriť podmienky pre bezpečný a bezproblémový odvoz.

Ing. Juraj Balazs
riaditeľ OZ Rožňava

Myslím si, že vzhľadom k členitosti územia a rôznorodosti podmienok (dreviny, sortimenty, vzdialenosť a vybavenosť ES ...) neexistuje jednoznačná odpoveď. Pri vzdialenosti pod 15-20 km OM-ES nižšie náklady na odvoz celých dĺžok, lacnejšia manip. na ES, odbornejší personál v porovnaní s obmedz. priestorom na triedenie na OM, dlhé obdobie na skompletizovanie dodávky a menej odborný personál, preváži efekt z nižších odvozných vzdialeností (odvoz sortimentov na dopr. prostriedok drahší). Pri vyšších odvozných vzdialenostiach sa určite musíme zamýšľať na zvyšovaní efektivity výroby,

ale preferoval by som individuálne posúdenie podľa výrobných podmienok.

Ing. Milan Berešík

riaditeľ OZ Čadca

OZ Čadca má špecifické podmienky, najmä veľkú roztrúsenosť obhospodarovaných porastov po celom regióne a tiež menší podiel štátnych lesov. Pokiaľ

by sa manipulovalo na odvoznom mieste, hrozili by v týchto podmienkach krádeže veľkého rozsahu. Preto chceme na OZ aj naďalej zachovať v čim väčšej miere predaj z ES. V prípade manipulácie na neodovzdaných neštátnych pozemkoch by drevo chceli odvážať domnelí vlastníci, čomu by sme nedokázali v plnej miere zabrániť.

Ing. Pavol Král'

riaditeľ OZ Kriváň

Odštepny závod Kriváň realizuje dodávky z OM pre odberateľov, ktorí sú schopní brať sortimenty z uvedenej lokality – ihličnatá vláknina Bučina DDD

Zvolen a listnaté dreviny SLOVWOOD Ružomberok. Výroba týchto sortimentov je optimálna z prebierkových porastov a z drevín, ktoré nie je možné zhodnotiť sortimentáciou na cennejšie výrezy (cer, hrab). Drevinové a sortimentné zloženie výroby predpokladá, že v roku 2013 zrealizujeme 16 000 m³ dodávok z OM.

Na dvoch expedičných skladoch vybavených manipulačnými linkami BALJER-ZEMBROD sa zo surových kmeňov manipuluje hlavne piliarska guľatina a dodáva odberateľom kamiónovou a vagonovou dopravou.

Na slovíčko...

s výrobnotechnickým riaditeľom Jozefom Spevárom a s obchodným riaditeľom Miroslavom Lelákom

V roku 2013 čakajú podnik LESY SR významné zmeny v spôsobe predaja dreva. Zo skladov sa časť predaja presunie na odvozné miesta. O tom, čo prinesie podniku takáto zmena, sme sa rozprávali s výrobnotechnickým riaditeľom podniku Ing. Jozefom Spevárom a s obchodným riaditeľom Ing. Miroslavom Lelákom.

J.S.: Nehovoril by som o významných zmenách v spôsobe predaja dreva v roku 2013 v tom zmysle, že zo skladov sa presunie na odvozné miesta veľká časť predaja dreva. Na druhej strane si musíme uvedomiť, že sa jedná o päť až šesť eur /m³ šetrenia v nákladovej časti. Následne k tomuto kroku musia byť vytvorené v prvom rade podmienky technologické, technické, logistické, smerom do vnútra nášho podniku a potom musia byť postavené zmluvy s odberateľmi dreva tak, aby podporili náš cieľ predávať drevnú hmotu z OM.

Každá zmena logistiky výroby a predaja dreva si vyžaduje prispôsobenie techniky k tejto zmene a prispôsobenie cestnej a dopravnej siete. Týka sa to nášho interného Závodu lesnej techniky, ale aj a vo väčšej miere, externých dodávateľov služieb. Toto si vyžaduje určitý balík prevádzkových, no hlavne investičných prostriedkov.

Ja som už minulý rok písal v našom Lesníku a časopise LES/Letokruhy, že každý odštepny závod musí hľadať priestor v nákladovej, ale aj výnosovej časti, ako zvýšiť zisk z kubíka. V tomto prípade je to parketa v prvom rade vedúceho výrobnotechnického úseku OZ a vedúceho ekonomicko-obchodného úseku OZ. Úloha podniku je investične tento zámer odštepneho závodu podporiť.

Aký bude podiel dreva predávaného priamo z odvozných miest?

J.S.: Nejde o jednorazový, prevratný spôsob predaja dreva z OM v rámci podniku. Minulý rok bol podiel predaja dreva z OM v rámci podniku necelých 21 %. Dali sme si spolu s obchodným riaditeľom na GR od OZ aktualizovať databázu údajov, aby sme zistili aktuálny prehľad o počtoch ES – máme ich 64, maximálnej projektovanej kapacity kubíkov – plánom a skutočnosťou za rok 2012, priamych nákladoch na m³, počte THZ, počte R kategórie- vlastní, cudzí, podiel dodávok m³ na THZ, na R kategóriu, technickom vybavení, plánovaný a skutočný výkon na manipulačnú linku – zmenovosť, výkonové a časové využitie čelných nakladačov a iné údaje. Predpokladám, že toto vyvolalo u niektorých kolegov zo závodov dojem, že čo to ideme na podniku významne meniť. Odvolám sa na odpoveď v prvej otázke a znovu zopakujem, že je to v prvom rade v rukách odštepneho závodu za podpory a investičnej pomoci podniku. Keď to preženiem do extrém, tak predsa nezlikvidujeme v priebehu jedného roku 20 alebo 30 ES. Z 24 manipulačných liniek B/Z nezlikvidujeme 10 alebo 15 liniek v priebehu roka a pôjdeme dodávať z OM, keď nemáme na to vybudovanú lesnú dopravnú infraštruktúru s dostatočným počtom vyhovujúcich OM. Ale na druhej strane sa musí niekto na závode zamyslieť, že čo a koľko je reálne v priebehu roku 2013 dodávať z OM, čo v roku 2014, 2015, čo k tomu potrebujeme vybudovať, do akej tech-

nológie a techniky investovať. Zo získanej aktuálnej databázy údajov za rok 2012 z OZ, ktorú máme k dispozícii, zas vieme porovnať porovnateľne a spolu so závodom hľadať optimálne riešenia.

Sme si veľmi dobre vedomí, že každý OZ má svoje špecifiká, výrobné, terénne a neviem aké podmienky, ale na to je závod, aby to všetko zohľadnil. Ale, zas poviem extrém – prečo v regióne štyroch susediacich závodov s približne rovnakými podmienkami je podiel dodávok z OM za rok 2012 od 8 do 41 %? Porovnanie ekonomiky a výkonových ukazovateľov voči pracovníkom alebo technike na ES kolíše od 0 do 100 %? Upozorňujem, že stále porovnáваме porovnateľne. Náš hlavný cieľ bol prinútiť niektoré odštepne závody rozmýšľať a konať trochu inakšie, ako to roky na závode " funguje a nie je dôvod to meniť". No vážení, všetci ten dôvod dobre poznáme a preto treba u niektorých meniť myslenie a konanie.

Zmena si iste vyžiada aj obmenu technológií. Aké investície tento posun vyvolá a ktoré stroje budú naopak nadbytočné?

Súhlasím s tým, že zmena si vyžiada aj obmenu technológií a techniky. Zas to nesmieme brať „zhurta“. Vzhľadom na hospodársky zámer podniku na rok 2013 veľmi dobre vieme, že môžeme investovať len do výšky odpisov stavebných aj strojnej povahy. Samozrejme, ďalšia

vec sú prevádzkové prostriedky vkladané do opráv a údržieb, v tomto prípade hlavne lesných ciest, čo je v rukách odštepných závodov vzhľadom na plánovaný HV v roku 2013.

Ďalší fenomén je verejné obstarávanie, ktorý ovplyvňuje samotnú ekonomiku stavebnej aj strojnej investície a hlavne časový priestor samotného vysúťaženia, začatia a ukončenia či už stavebnej alebo strojnej investície. Ďalej je to dobré manažérske zvládnutie ekonomiky posúdenia, presunu techniky, prípadne technológie medzi OZ, napr. určíte budú navyše čelné nakladače. Pre podporu dodávok vlákničných sortimentov z prebierkových porastov sme zaradili do plánu strojných investícií na rok 2013 kúpu troch traktorov s vývoznou súpravou. Nenaplánovali sme nákup novej manipulačnej linky B/Z. Stále spolu s obchodným úsekom posudzujeme a analyzujeme podklady, ktoré nám OZ poslali a na porade vedúcich výrobo-technických úsekov OZ dňa 14. 2. 2013 sa budeme venovať tejto problematike.

Na odvoze priamo z „lesa“ sa už podnik dohodol s najväčším odberateľom Mondi SCP Ružomberok. Pristúpia na tento krok aj iné firmy?

M.L.: Zvyšovanie objemu dodávok dreva predávaného priamo z odvozného miesta ovplyvňuje a môžeme povedať, že nie malou mierou, dohoda medzi predávajúcim a kupujúcim, realizovať takýto spôsob predaja surového dreva. Nie to len predĺženie odvozných vzdialeností pre zákazníkov, ale i komplikácie so zabezpečením nakladania na dopravné prostriedky, pretože štátny podnik svoje predajné ceny určoval v parite „FCA – naložený dopravný prostriedok“. Zmena parity a celková filozofia zmeny lokality predaja, bude určite proces zložitý vzhľadom na existenciu dlhodobých kúpnych zmlúv a bude potrebné určiť optimálny, ale i reálny percentuálny podiel predaja z odvozného miesta, pri ktorom sa zabezpečí maximálna možná výťaž guľatinových sortimentov piliarkej guľatiny a cenných sortimentov.

„Prestavbu systému dodávok dreva za pochodu“ sme začali v letných mesiacoch v roku 2012, ktorá bola ukončená dohodou o nových technických podmienkach s postupnou zmenou parity pri uzatvorení novej KZ s našim strategickým partnerom, ktorým je SLOVWOOD Ružomberok, a.s. To znamená, že v roku 2013 predáme uvedenému obchodnému partnerovi 250 000 m³ dreva z OM jednotlivých odštepných závodov s cieľom, že LESY SR i SLOVWOOD Ružomberok vytvoria všetky predpoklady, aby predaj dreva mohol byť v roku 2014 z odvozných miest uskutočnený v parite „EXW – cena dreva na zemi“.

LESY SR, š.p., plánuje v roku 2013 predáť celkom z lokality odvozné miesto 160 000 m³ guľatiny a 410 000 m³ vlákničky.

Ekonomická situácia po poklese ťažby

nie je príliš priaznivá. Aké ďalšie zmeny v prevádzke sa dajú očakávať?

J.S.: Medziročný prepad HV v roku 2013 proti skutočnosti v roku 2012 je 12 mil. €. Odvod do štátneho rozpočtu za rok 2013 nám nikto neodpustí. Takže musí každý OZ hľadať všetky možnosti, aby sme HV splnili aj pri celkovom poklese ťažby a nižšieho podielu ihličnatej hmoty. Z takých prevádzkových opatrení je potrebné napr. zvyšovať podiel prirodzeného zmladenia pri obnove porastov. Ďalej, smrek, ako doteraz najekonomickjšia drevena, nám z porastov v nadmorskej výške 800 až 1100 m postupne vypadáva a prognózy na najbližšie roky sú veľmi nepriaznivé pre túto drevinu. To znamená postupne hľadať náhradu a tou sa nám javí jedľa. Nikde v okolitých štátoch nie je rozdiel v cene medzi smrekom a jedlou. Technické, ako aj jej biologické vlastnosti k prírodnému prostrediu sú dokonca lepšie ako u smreka.

A spomenuté zvyšovanie podielu dodávok z OM, tam kde sú na to podmienky. Spolupodieľať sa pri obnove Plánov starostlivosti o les, aby plán hospodárskych opatrení slúžil desať rokov prevádzke. Časovanou bombou sú ceny za služby v ťažbových činnostiach. V prípade ich prudkého nárastu preklápať podiel týchto prác, vrátane pestovnej činnosti do interného prostredia tak, ako je to v rakúskych štátnych lesoch, alebo bavorských lesoch. Venovať sa reálnym nákladom na úrovni podniku, závodu, správy. Efektívne v rámci závodu racionalizovať počet lesných správ, počet lesných obvodov, počet expedičných skladov a k tomu primeraný počet THZ, znižovať správnu réžiu. To všetko je v kompetencii riaditeľa odštepného závodu.

Dlhodobým problémom podniku je sprístupňovanie porastov pomocou výstavby nových lesných ciest. Koľko plánuje podnik v tomto smere investovať a ako sa posunuli rokovania s orgánmi štátnej správy o povolení výstavby lesných ciest v chránených územiach?

J.S.: Dobré ste vystihli otázku, že dlhodobý problém podniku je sprístupňovanie porastov výstavbou nových lesných ciest. Teraz to nemyslím len v III. stupni ochrany prírody, ale celkovo. Nie tak dávno takmer každý OZ mal technológiu prípravy výroby, ktorý sa venoval len a cielene s niekoľkoročným predstihom sprístupňovaniu porastov za účelom plánovanej obnovy a výchovy porastov. Mal evidenciu o trvalých odvozných cestách, trvalých približovacích cestách dočasných približovacích cestách - celkový prehľad o dĺžke týchto ciest, hustote, kvalite, vlastníckych pomeroch a pod. Túto problematiku sme v posledných rokoch zanedbali a teraz keď potrebujeme zvyšovať podiel dodávok z OM nám to chýba. Samozrejme je to závod od závodu individuálne, ale reálne za podnik je to tak. Je to úloha, ku ktorej

sa musíme vrátiť a venovať jej náležitú pozornosť.

Samostatná kapitola sú lesné cesty v III. stupni ochrany, najmä pri spracovávaní kalamitných ťažieb a následných revitalizačných činnostiach týchto plôch. Tieto lesné cesty sú dôležité tiež pri uplatňovaní prírode bližšieho a jemnejšieho hospodárenia. Platí to všade v Európe v lesnícky vyspelých krajinách. Aká je tam priemerná hustota lesnej cestnej siete na 1ha a aká je u nás už ani nepíšem – všetci to veľmi dobre vieme.

Som presvedčený, že kvalitné lesné cesty s primeranou dĺžkou a hustotou by tiež slúžili na kvalitný výkon Štátnej ochrany prírody SR, Národným parkom, CHKO-čkám aj rôznym mimovládny organizáciám s dobrým úmyslom zveľďovať a chrániť. Drevo je jediná obnoviteľná surovina na Slovensku, z titulu kalamit, globálneho otepľovania a zmeny klímy ho ubúda a kvôli neprístupňovaniu porastov hazardujeme so surovinou, ktorej je čím ďalej menej a chýba v drevospracujúcom priemysle.

Verím, že najnovšie rokovania na úrovni ministrov pôdohospodárstva a rozvoja vidieka a životného prostredia posunú prebiehajúce správne konania do polohy tej, že dva navrhnuté balíky ciest v počte desať a druhý balík 12 lesných ciest v NAPANTE budeme môcť realizovať v tomto roku projekčne a čiastočne aj investične.

Ďakujem za rozhovor

-vr-

Kolektívna zmluva zachováva všetky doterajšie benefity a mierne zvyšuje platy

Po parafovaní vyššej kolektívnej zmluvy sa na rad dostala aj kolektívna zmluva zamestnancov podniku LESY SR pre rok 2013.

Zmluva napriek nepriaznivému vývoju hospodárskych ukazovateľov podniku zachováva všetky doterajšie zamestnanecké benefity a mierne zvyšuje tabuľkové platy zamestnancov.

„Som veľmi rád že sme dokázali dohodnúť kolektívnu zmluvu pre rok 2013 bez toho, aby to malo dopad na zamestnancov Lesov SR. Ďakujem vedeniu LESOV SR že boli ústretoví a v tej finančnej

situácii, v akej podnik je, dokázali navýšiť mzdy pre THZ o jedno percento a pre robotnícku kategóriu o dve percentá. Dokázali uchovať to, v čo som neveril, že benefity kolektívnej zmluvy platné pre rok 2012 sú uchované aj pre rok 2013 a najmä v článkoch 18, 19 a 20 sú dokonca lepšie ako boli vlni .

Veľa vecí sa nezmenilo ale ostal nárok na preplatenie stravných lístkov počas dovolenky, upravili sa mzdové nároky pri nadčasových a rizikových prácach. Nezmenilo sa veľa, ale neubralo sa nič,“ povedal pri podpise zmluvy predseda ZV ZO OZ DLV František Suchanovský.

Generálny riaditeľ podniku Ctibor Határ doplnil, že keď sa začalo kolektívne vyjednávanie, bolo celé vedenie podniku presvedčené, že kolektívna zmluva sa bude musieť oklieštiť . „Osobne ma neteší, že sa podarilo vyrokovať rast plátov o jedno percento pri THZ alebo dve

percentá pri robotníckych kategóriách. Bol by som radšej, keby platy narástli o šesť až osem percent. Pokiaľ podnik urobí hospodársky výsledok, aký sme si naplánovali, mohli by sme pristúpiť aj k vyplateniu 13. prípadne aj 14. mzdy,“ povedal Határ.

Kolektívnu zmluvu podpísal generálny riaditeľ Ctibor Határ s predsedom združenia závodných výborov Františkom Suchanovským v Palárikovskom kaštieli za prítomnosti zástupcov odborov a všetkých riaditeľov OZ.

-vr-

Porada riaditeľ'ov OZ riešila najmä hospodárske výsledky za minulý rok a zámer na rok 2013

Predbežné vyhodnotenie hospodárenia za rok 2012 a plán na rok 2013 boli najzávažnejšími bodmi programu porady riaditeľov a vedenia podniku 24.januára v Palárikove.

Podnik splnil a prekročil v roku 2012 všetky zásadné ekonomické a technické ukazovatele, čo mu umožní bez problémov zaúčtovať poslednú päťmiliónovú splátku odvodu do štátneho rozpočtu a dáva dobrý predpoklad na uhradenie aj päťmiliónového odvodu do štátneho rozpočtu naplánovaného na tento rok.

Z technických ukazovateľov je najdôležitejší splnenie plánu ťažby na 101,6 %, plánu obnovy lesa na 122 % a zníženie množstva kalamitných porastov medziroč-

ne o 135.000 m³ na 429.099 m³ dreva. Obchodný riaditeľ Miroslav Lelák však upozornil na problém navyšovania dodávok objemov dreva centrálnym zákazníkom krátkodobými zmluvami z úrovne OZ.

V roku 2013 podnik vzhľadom na pokles ťažieb o 222.000 m³ predbežne plánuje hrubý zisk vo výške 2,9 milióna eur. Očakáva sa rast priamych nákladov na jednotku ťažby o 3,7 % a rast režijných nákladov na jednotku ťažby o 7,5 %, čo je tiež dané najmä poklesom celkovej ťažby dreva. Podnik sa v tomto roku zameria najmä na zlepšenie hospodárenia špecializovaných odšepných závodov Semenoles, Biomasa a OZLT.

-vr-

Slovensko – poľská cezhraničná spolupráca pokračuje

Začiatkom februára sa v Turčianskych Tepliciach v hoteli Lesník stretli zástupcovia Regionalnej Dyrekcie Lasów Państwowych w Katowicach a podniku LESY SR, aby dohodli východiska spolupráce na ďalšie programovacie obdobie EÚ 2014 – 2020. Obe strany majú eminentný záujem o využitie peňazí z fondov EÚ na obnovu lesa a ďalšie lesnícke činnosti.

Už dokončený projekt REW-BE-LAS by mal mať nasledovníka v ďalšom projekte ma obnovu lesov poľsko-slovenského pohraničia. Spolupráca by sa mala týkať aj poľovníctva, budovania protipožiarnych a retenčných nádrží, zariadení pre turistov či spoločných projektov v oblasti lesnej pedagogiky.

-vr-

Na východe sa stretli lesníci s poslancami – lesníkmi

V stredu 23.januára usporiadala oblasťná lesnícka komora Košice lesnícke diskusné fórum na ktorom sa stretli lesníci so zástupcami zákonodarnej moci. Hlavným cieľom bola výmena informácií o aktuálnych problémoch slovenského lesníctva a hľadania ich riešení.

Na základe výzvy OlsK vystúpili v úvodnom bloku zástupcovia významných lesníckych inštitúcií. Za LESY SR, š.p. Ing. Jozef Staško (OZ Sobrance), za Mestské lesy Košice a.s. Ing. Ivan Tímko, za VLM SR, š.p. Ing. Zuzana Balandová, za Radu združení vlastníkov neštátnych lesov Ing. Juraj Vanko a za ŠL TANAPu Ing. Marián Šturcel.

Druhý blok dal priestor poslancom NR SR na prezentáciu ich názorov

a postrehov, na reakciu na prednesené okruhy problémov v prvom bloku. So svojimi postrehami postupne vystúpili Ing. Ján Mičovský, CSc., Ing. Peter Gaži a Ing. Antonín Cicoň.

Aj jednotlivé prezentácie zástupcov lesníckych inštitúcií, aj postrehy poslancov NR SR sa zhodli na pomerne rovnakom okruhu problémov slovenského lesníctva, ktoré je možné zhrnúť

do niekoľkých okruhov – neadekvátny vzťah štátu k lesným pozemkom, zlé postavenie lesníctva v spoločnosti, nedodržiavanie programového vyhlásenia vlády v oblasti lesníctva, nedocenené

mimo produkčné funkcie lesa, nesúlad v lesníckej a ochrannárskej legislatíve, rôzny prístup k tvorbe legislatívy lesníckej a ochrannárskej, verejné obstarávanie, pozemkové spoločenstvá, nedostatočná pozornosť štátnu neštátnym vlastníkom lesov, problematika energetického dreva ..

Ing. Jozef Doczy, vo svojom vystúpení informoval o prebiehajúcich legislatívnych procesoch v oblasti lesníctva, informoval o ďalších pripravovaných zámeroch ministerstva v oblasti lesníctva. Vyzval k spolupráci počas prípravy a tvorby legislatívy, kde je vytváraný určitý priestor, len reakcie prichádzajú až po účinnosti právnych noriem, nie počas prípravy.

Predseda slovenskej lesníckej komory Ing. Jaroslav Šulek poďakoval predsedníčke OlsK Košice Ing. Berte Staškovej, za zorganizovanie takejto významnej akcie, poďakoval poslancom NR SR za ich záujem o dianie v slovenskom lesníctve a všetkým prítomným za aktívny prístup k podujatiu. Opísal aktuálnu situáciu v SlsK, kde priznal určité rezervy, ale na druhej strane zdvihol postavenie komory voči minis-

terstvu, vyzval k vzájomnej jednote pri riešení problémov, informoval o práci komory pri tvorbe jednotlivých legislatívnych noriem – zákon o pozemkových spoločenstvách, zákon o ochrane prírody a krajiny, novelu zákona o verejnom obstarávaní, novelu zákona o lesoch. Do komory je snaha prilákať čo najviac právnických subjektov a aspoň čiastočne ju profesionalizovať. V závere upozornil na webovú stránku komory, kde je vytvorený priestor na akúkoľvek diskusiu a ponúkol polohu sprostredkovateľa komunikácie medzi lesníckou verejnosťou, poslancami NR SR – lesníkmi a rezortným ministerstvom.

Záverečným výstupom z diskusného fóra je nasledovné vyhlásenie:

1. Účastníci diskusného fóra považujú za veľmi dôležitú a obojstranne potrebnú spoluprácu lesníkov a vlastníkov lesa a poslancami NR SR – lesníkmi.
2. Účastníci fóra doporučujú poslancom NR SR – lesníkom pri prijímaní legislatívy týkajúcej sa LH presadzovať oprávnené záujmy lesníkov a vlastníkov lesa.

Toto je vyhlásenie, ktoré bolo prijaté bezprostredne po ukončení diskusného fóra. Všetky ďalšie podnety, pripomienky a návrhy sú zosumarizované osobitne a zaslané poslancom NR SR, ktorí sa zúčastnili diskusného fóra, ospravedlneným poslancom a všetkým diskutujúcim, ako podnety pre ďalší spoločný postup v prospech lesníctva.

Jozef Staško
Foto: autor

Naše lesné závody

Od februárového čísla *Lesníka* budeme postupne v samostatnej rubrike predstavovať jednotlivé odštepné závody podniku **LESY SR**. Každý závod je svojim spôsobom jedinečný a má svoje špecifiká. Výber OZ bude pre väčšiu zaujímavosť rubriky náhodný. Pokiaľ by sme postupovali podľa čísiel jednotlivých závodov, tak napríklad OZ Sobrance by sa dostal na rad o dva roky. Ako prvý vám dnes predstavujeme OZ Kriváň.

OZ Kriváň

prosperujúci stabilizovaný závod s takmer 90-ročnou tradíciou

Poľana, jelene, dravé šelmy, ale aj rovnomerná ťažba s vyváženým pomerom listnatého a ihličnatého dreva, to sú najvýraznejšie charakteristické znaky tohto stredoslovenského závodu.

foto Ján Nôžka

Závod zamestnáva na ústredí OZ, deviatich lesných správach a troch expedičných skladoch 141 zamestnancov z toho 103 THZ. Charakteristickou lokalitou odštepného závodu je Poľana s Chránenou krajinnou oblasťou a biosférickou rezerváciou, ktorá sa rozprestiera na výmere 20 079 ha s nadmorskou výškou 1458 m nad m. Súčasťou Poľany je aj „Chránená poľovná oblasť Poľana“, ktorá na výmere 20 659 ha zabezpečuje koordinované ekologické a veľkoplošné obhospodarovanie poľovnej zveri, hlavne jelenej populácie karpatského jelaňa.

foto Ján Nôžka

Z histórie

Vznik OZ Kriváň sa viaže k dátumu 1. máj 1925, kedy po prvorepublikovom zoštatnení lesov víglašského panstva vznikla Správa štátnych lesov v Kriváni – Detve. V roku 1952 sa podnik rozdelil na Správu lesného hospodárstva Víglaš a podnik lesného priemyslu Kriváň. Od roku 1956 sa obe firmy pretransformovali na samostatné Lesné závody Víglaš a Kriváň, ktoré sa opäť zlúčili v roku 1974 do Lesného závodu Kriváň. Poslednou veľkou zmenou bolo od 1.1.2000 zlúčenie bývalých OZ Kriváň a Lučenec do jednej organizačnej jednotky. Pôsobnosť nového Odštepného závodu Kriváň sa tak rozšírila od Šiatorskej Bukovinky a hraníc s Maďarskom až po Lubietovú.

Základné charakteristiky:

Katastrálna výmera: 164 327 ha
Lesnatosť: 41,5 %
Drevinové zloženie:
ihličnaté 29 %, listnaté 71 %
Výmera lesného pôdneho fondu v užívaní:
42 666 ha, celkove v správe 51 772 ha
Ročná obnova lesa: 324 ha
Ročná ochrana lesa: 72 800 €
Ročný objem ťažby: 183 600 m³

Chovateľská prehliadka Kyslinky

o komplikáciu kvôli zvýšeným environmentálnym nárokom.

Odštepný závod sa za pomoci odboru europrojektov zapojil do cezhraničného projektu „Spoločne za zachovanie prírodných hodnôt na území Poľany a Börzsöny“, ktorý sa oficiálne začal úvod-

Kamenný vodopád pri hrade Šomoška

Ďalšou Chránenou krajinnou oblasťou v pôsobnosti OZ Kriváň je Cerová vrchovina, ktorá sa tiahne popri hranici s Maďarskom od Šiatorskej Bukovinky až po Chrámec v okrese Rimavská Sobota.

V pôsobnosti OZ je viacero turistických zaujímavostí a technických pamiatok. S lesmi sa priamo spája bývalá úzkokolajná železnica Víglaš – Kyslinky, ktorej torzo nájdete priamo pri hlavnej ceste zo Zvolena do Detvy v obci Víglaš. Turistov priťahuje tiež príroda Poľany s efektným vodopádom Bystrô či kamenný vodopád v blízkosti hradu Šomoška pri Šiatorskej Bukovinke.

K turistickým zaujímavostiam je možné priradiť aj dve vodné nádrže na území OZ. Sú to vodná nádrž Hriňová a vodná nádrž Málinec, ktoré zásobujú pitnou vodou veľkú časť juhu stredného Slovenska. Z pohľadu obhospodarovateľa lesa ide však

Priehrada Hrinová

nou konferenciou v Detve 24.októbra 2012. OZ tu v nasledujúcich mesiacoch zrekonštruuje na území CHKO Poľana viac

Viglašská železnica

ako tri desiatky studničiek, obnoví takmer 60 kilometrov lesných chodníkov pre zver a postaví 41 krmných zariadení pre zver. Hlavným cieľom projektu je spoločná ochrana prírodných hodnôt, prostredníctvom cielenej starostlivosti o lesnú zver na princípe veľkoplošného manažmentu s ohľadom na požiadavky vyplývajúce z potrieb ochrany prírody v chránených územiach

O aktuálnych problémoch a zámeroch OZ Kriváň sme sa rozprávali s riaditeľom závodu Pavlom Kráľom

OZ Kriváň patrí, merané veľkosťou ťažby, k stredným až väčším závodom. Čím je tento závod charakteristický?

Pokiaľ sa zameriame na lesnícke činnosti, je to relatívne rovnomerná ťažba dreva na úrovni od 180.000 do 190.000 m³. Na tento rok plánujeme výrub 183.600 m³ dreva vrátane samovýroby, zatiaľ čo vlni to bolo porovnateľných 191.802 m³. Podiel ihličnatej hmoty z ročného plánu je približne 45 percent. Je tu celkom dobrá drevinová skladba. Samozrejme, že z hľadiska obchodu by bolo najoptimálnejšie zvýšiť podiel smreka a duba.

Poľana-pohorie

Asi najvýznamnejším charakteristickým znakom OZ je však horský masív Poľana s CHKO a Chránenou poľnou oblasťou. Kvalitnou populáciou karpatského jeleňa sa Poľana presadila aj v zahraničí či už ako revír s možnosťou poplatkového lovu, alebo aj ako dodávateľ kvalitných chovných kusov. Výnimočné postavenie Poľany potvrdzujú aj pravidelné chovateľské prehliadky zhodov na Kyslinkách.

Aký sú aktuálne hospodárske výsledok OZ

Čo sa týka ziskovosti závodu, po vlnajších 1,75 milióna Eur zisku plánujeme v tomto roku zisk 1,47 milióna Eur. HV za minulý rok zaradil OZ Kriváň po Liptovskom Hrádku, Čiernom Balogu, Čadci a Námestove na piate miesto v poradí ziskovosti závodov.

Veľká časť závodov sa stále musí vyrovnávať s kalamitami, ako je na tom OZ Kriváň?

Aj na našom závode sme v mali veterné či kôrovkové kalamity, v minulom roku rozsah spracovanej kalamity predstavoval 26 % celkovej ťažby. S väčšinou kalamit sme sa vysporiadali. Vlni v auguste nám napríklad pri vichrici padlo na LS Hriňová a Poľana cez 3000 m³. Na LS Viglaš sme zas riešili lykožrúťovú kalamitu.

Vodopád Bystrô-Poľana

Keď sa vrátíme k poľovníctvu, aký je jeho prínos pre závod?

Ekonomicky je poľovníctvo mierne ziskové. V minulom roku sme napríklad utržili za poplatkový lov okolo 60.000 Eur. Ďalšie príjmy boli z prenájmu niektorých revírov.

Aká zver sa najčastejšie loví?

Určite je to jelenia zver, diviaky, srnčia ale na tento rok máme naplánovaný odstrel aj dvoch medvedov.

Keď už sme u medvedov. Poľana je známa pomerne početnou populáciou týchto šeliem. Sú nejaké presnejšie čísla?

Vlni koncom mája sme sa spolu poľovníckymi združeniami a CHKO zúčastnili sčítavania medvedov, kde sme pri prikrmovaní napočítali na 27 stanoviskách spolu 50 kusov. Záznam z tohto sčítania však ŠOP nezverejnili. Mrzí ma, že po Slovensku chodia prednášať o manažmente medvedov cudzinci a ľudia ich skôr vypočujú ako našich horárov, ktorí sú podľa môjho názoru väčšími odborníkmi na túto problematiku.

Okrem medvedov sa pohybuje na Poľane aj niekoľko vlkov. Aký je stav týchto šeliem?

Pri poslednom sčítaní vykonávanom Správou CHKO s našou spoluprácou v decembri 2012, bolo napočítaných 16 kusov vlkov. Je to pomerne vysoké číslo a počet vlkov už spôsobuje problémy. Trúfam si tvrdiť, že zlikvidujú tretinu zveri. Nejde iba o staré či choré kusy. Vlci strhnú aj jeleňov v plnej sile.

Čo očakávate v hospodárení OZ v najbližšom období?

Stabilné fungovanie závodu a priaznivé hospodárenie.

Ďakujem za rozhovor

-vr-

Krajina - Poľana

Hrad Šomoška

Ferdinand Coburg panovník přírodovedec

Európske hlavné mesto kultúry KOŠICE 2013
– výstava Múzea vo Svätom Antone

bulharského cára, no taktiež unikátne exponáty zo svätoantonského kaštieľa: vzácne kusy historického nábytku, porcelán, výtvarné práce, ktorých autormi sú cárove deti (Nadežda, Jevdokija a Boris), unikátne poľovnícke trofeje, typickú poľovnícku izbu, sériu 12 obrazov „Poľovnícky rok“ od insitného umelca Jozefa Lackoviča z Banskej Štiavnice a taktiež projekciu filmov, ktoré Múzeum vo Svätom Antone vytvorilo o Ferdinandovi Coburgovi („Panovník prírodovedec“ a „Spomienky spod Muránskej planiny“). Výstava zaujme všetkých priateľov poľovníctva. Nechýbajú hodnotné trofeje, abnormity i originálne trofeje ulovené cárom Fredinandom – tetrov hlucháň, tetrov hôľniak a srnec. Osobným jágrom cára Ferdinanda Coburga bol Vojtech Kováč (nájdeme ho na fotografiách). Poľovnícka izba predstavuje typické obydľie poľovníka zo začiatku 20. storočia, no jej tradičný ráz sa na mnohých miestach zachoval dodnes. Je tam všetko potrebné z poľovníckej výstroje: vábec, ruksak, palica, klobúk, sedačka, ďalekohľad lesnica, kapsa, bagandže, lyže, snežnice, ďalej posteľ, vešiak, nábytok, luster i nástenné hodiny z parožia, koža z diviaka, obrazy (i vzácny od Karola Sovánku „Srnčia ruja“) a taktiež preparát slovenského kopova. Nechýba poľovníkových „5F“ – flinta, fajka, ferbla, fľaša a frajerka (síce len fotočka na nočnom stolíku – konkrétne dievčinu sme do Košíc neprišli, veď na východe je veľa krásnych dievčat).

Múzeum vo Svätom Antone sa predstavilo v rámci Európskeho hlavného mesta kultúry KOŠICE 2013 - ako prvé „nekošické“ múzeum. Výstava Ferdinand Coburg - panovník prírodovedec (skvosty z kaštieľa vo Svätom Antone) je realizovaná vo Východoslovenskom múzeu v Košiciach od 30. januára do 17. marca 2013. Záštitu nad výstavou prevzal minister pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR Prof. Ing. Ľubomír Jahnátek CSC.

Na vernisáži - symbolicky otvoril rok v rámci Európskeho hlavného mesta kultúry 2013, riaditeľ Východoslovenského múzea PhDr. Róbert Pollák. S príhovormi vystúpili taktiež viceprimátorka mesta Košice MUDr. Renáta Lenártová a podpredseda VÚC Košického samosprávneho kraja Ing. Emil Ďurovčík. Prítomný bol i rektor Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach prof. MUDr. Ladislav Mirossay, DrSc. a nechýbali košické poľovníci z mestskej

organizácie SPZ a OPK, ktorí s Múzeom vo Svätom Antone už dlhé roky spolupracujú. Na vernisáži som mal to šťastie prezentovať nielen zbierky a činnosť Múzea vo Svätom Antone, no taktiež – na príklade Ferdinanda Coburga, dôležité poslanie organizovaného poľovníctva.

Bývalý bulharský cár – posledný užívateľ svätoantonského kaštieľa, Ferdinand Maximilián Karol Leopold Mária Sachse-Coburg Gotha (1861 – 1948) bol veľmi zaujímavou postavou svetových dejín. Bol rozporuplným panovníkom, výborným diplomatom, nadšeným cestovateľom, talentovaným výtvarníkom, dobrým poľovníkom a uznávaným prírodovedcom. Ovládal aktívne 18 jazykov, zakladal zoológické, botanické záhrady, múzeá a mnoho vedeckých ustanovizní. Dá sa povedať, že žiadny panovník inej krajiny nemal tak rád naše Slovensko, ako práve Ferdinand Coburg. Výstava predstavuje nielen osobu

Partnerstvo Múzea vo Svätom Antone s kolegami - prírodovedcami z Východoslovenského múzea, využívame obojstranne prospešne: Múzeum vo Svätom Antone sa môže predstaviť v rámci Európskeho hlavného mesta kultúry 2013 a Východoslovenské múzeum môže prezentovať návštevníkom výstavu, ktorá - tak ako Ferdinand Coburg i svätoantonský kaštieľ, „spája“ Európu i celý svet.

Marian Číž

Foto: Ingrid Hričovcová a archív Múzea vo Svätom Antone

LESY SR rozbiehajú dvojročný projekt na obnovu prirodzených lesov v Štiavnických vrchoch a Krupinskej planine

Program cezhraničnej spolupráce
Maďarská republika-Slovenská republika
2007-2013

Európska únia
Európsky fond regionálneho rozvoja

Budujeme partnerstvá

Lesy v Štiavnických vrchoch a Krupinskej planine boli v nedávnej minulosti vystavené extrémne nepriaznivým prírodným podmienkam, čo malo za následok výraznú zmenu ich drevinovej skladby a tiež poškodenie porastov. Podnik LESY SR preto rozbieha dvojročný projekt obnovy prirodzených lesov v týchto lokalitách za 405.000 EUR, súčasťou ktorého bude likvidácia invázijských drevín, výsadba nových porastov a tiež premena lesov na stabilnejšie druhovo aj vekovo diferencované. Projekt „Spoločne za prirodzené lesy na územiach pohorí Börzsöny, Cserhát, Štiavnických vrchov a Krupinskej planiny“ je spolufinancovaný z fondov EÚ.

V posledných rokoch sú slovenské lesy vystavované čoraz častejšie extrémnym klimatickým podmienkam. Lesy v blízkosti Krupiny a Banskej Štiavnice poškodil okrem iného v júli 1999 mimoriadne silný vietor, ktorému neodolali stromy na silne podmáčajanej pôde. Nakoľko úroda žaluďov a bukvíc bola veľmi bohatá, nebola treba umelé zalesňovanie veľkého rozsahu, no vo vzniknutých veľkoplošných mladinách našla zver optimálne podmienky a spôsobila tam veľké škody. V niektorých prípadoch boli dubiny tak poškodené, že ich prerástli hrab i agát, resp. už nie je možné z nich vypestovať kvalitné porasty.

Cezhraničný projekt, ktorý LESY SR, rozbiehajú spolu s maďarskými partnermi

z Ipoly Erdő Zrt. zasiahne na slovenskej strane lokality obcí Čelovce, Drieňovo, Čabradský Vrbovce, Medovarce, Opava, Plášťovce, Ladzany, Dekýš, Vysoká, Lišov, Dolné Devičany, Bátorovce, Horné Jablonoce, Gondovo, Bohunice, Pukanec, Beluj, Žibritov, Devičie, Ladzany, Sv. Anton, Banská Štiavnica, Prenčov, Beluj, Sitniarska Lehôtka, Krnišov, Ilia, Počúvadlo v Banskobystrickom aj Nitrianskom kraji. Vzhľadom na to, že ide o územia začlenené do sústavy Natura 2000, budú opatrenia vykonávané prírodou šetrnou technológiou.

Na maďarskej strane, v lesoch obhospodarovaných Ipoly Erdő Zrt., sa zasa rozšírili invázijské druhy (agát, pajaseň, pohánkovec japonský) v takej miere, že

pôvodné druhy a nimi tvorené spoločenstvá sa nedokážu sami obnovovať prirodzenou cestou.

Projekt č. HUSK/1101/2.2.1/0354, „Spoločne za prirodzené lesy na územiach pohorí Börzsöny, Cserhát, Štiavnických vrchov a Krupinskej planiny“ je už tretím v poradí úspešným projektom v rámci Programu cezhraničnej spolupráce Maďarská republika – Slovenská republika 2007-2013, do ktorého sa zapojili slovenskí a maďarskí lesníci. Celkový rozpočet projektu je 792.954,00 Eur, z čoho 657.559,53 Eur pochádza zo zdrojov ERDF, 95.746,77 Eur zo štátneho rozpočtu a 39.647,70 Eur predstavuje vlastné spolufinancovanie projektových partnerov.

Prvé stretnutie lesníkov z Ipoly Erdő Zrt. a LESOV SR k realizácii projektu „Spoločne za zachovanie prírodných hodnôt na území Poľany a Börzsöny“

Program cezhraničnej spolupráce
Maďarská republika-Slovenská republika
2007-2013

Európska únia
Európsky fond regionálneho rozvoja

Budujeme partnerstvá

V maďarskej obci Bánk sa 21.-22. januára 2013 konalo v prvé pracovné stretnutie partnerov z LESY SR, štátny

podnik a Ipoly Erdő Zrt. zvolané kvôli vyhodnotenia postupu realizácie projektu „Spoločne za zachovanie prírodných hodnôt na území Poľany a Börzsöny“ (HUSK/1101/2.2.1/0352) v rámci Programu cezhraničnej spolupráce Maďarská republika – Slovenská republika 2007-2013.

Projektové stretnutie otvoril za organizátora projektový manažér z maďarskej strany Zoltán Pintér, ktorý privítal účastníkov stretnutia, predstavil program a vyslovil presvedčenie, že pracovné stretnutie splní svoj cieľ a poprial prítomným príjemnú pracovnú a tvorivú atmosféru. Nezabudol pripomenúť, že projekt a aj projektové

stretnutie je spolufinancované Európskou úniou z prostriedkov Európskeho fondu regionálneho rozvoja.

Projektový manažér vedúceho partnera LESY SR, š. p. František Král potom informoval o dianí medzi podaním projektovej žiadosti v 4. Výzve programu, vyhodnotením, schválením a ukončením procesu schvaľovania podpisom zmluvy o podpore z ERDF medzi vedúcim partnerom. Pri tejto príležitosti poďakoval všetkým, ktorí stáli za prípravou projektu, vymýšľali, usilovne zháňali povinné prílohy, dlho do noci prekladali podklady, aby potom cez deň plnili svoje ďalšie pracovné povinnosti.

V rámci jednotlivých bodov bolo vyhodnotené plnenie jednotlivých projektových aktivít za prvé 4. mesiace, plnenie

indikátorov výstupov, výsledkov a prerokované čerpanie rozpočtu oboch projektových partnerov. Okrem toho bola časť stretnutia venovaná príprave projektových partnerských správ oboch partnerov. V rámci zhodnotenia bolo skonštatované, že plánované aktivity sú plnené priebežne a na jar sa bude môcť začať s realizáciou hlavných aktivít.

Partneri v rámci terénneho programu navštívili niekoľko miest, kde sú plánované aktivity projektu. Keďže snehová pokrývka bola na niektorých miestach dokonca viac ako 50 cm, tak účastníci skonštatovali, že práve takéto kruté zimné podmienky bude môcť lesná zver na pred-

metnom území lepšie prežiť v budúcnosti vďaka vybudovaným zariadeniam.

Na záver generálny riaditeľ Ipoly Erdő Zrt. László Kiss poďakoval za aktívnu účasť na stretnutí, poprial príjemnú prácu projektovým tímom a zdarný priebeh projektu. Za slovenských účastníkov poďakoval za pozvanie a perfektnú organizáciu stretnutia Pavol Král, riaditeľ LESY SR, š. p. OZ Kriváň a zároveň pozval na májové 2. pracovné stretnutie projektových tímov na Slovensko.

František Král
odbor europrojektov

Virtuálna jaskyňa poslúži študentom lesníctva

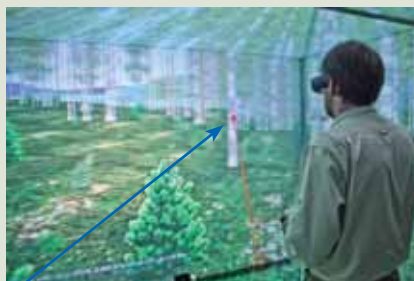
Pri príležitosti česko-slovenskej konferencie o lesnom dopravníctve na Technickej univerzite vo Zvolene sme sa stretli s docentom Ing. Markom Fabrikom z jej lesnickej fakulty, ktorý mňa informoval o dokončovaní projektu virtuálnej jaskyne, ktorá bude v priestoroch TU. Ide o unikátne zariadenie nielen v Európe, ale zrejme aj vo svete. Docent Fabrika ma zoznámil s týmto zaujímavým moderným technologickým dielom, ktoré bude prospešné pre študentov lesníctva.

Pán docent, aké je využitie projektu?

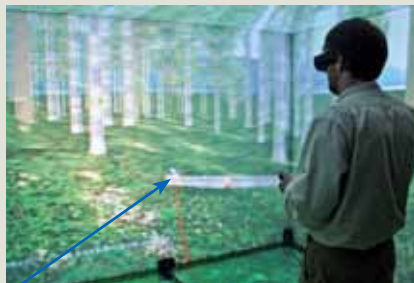
„Projekt virtuálnej jaskyne predstavuje špeciálne zariadenie na vizualizáciu prírodných a technických objektov vo forme imerzívnej a interaktívnej virtuálnej reality. Zariadenie slúži na účely výskumu, vzdelávania a práce s verejnosťou. Cieľom projektu je rozšíriť výskum a vývoj o možnosti skúmania objektov v prostredí virtuálnej reality. Je možné skúmať prírodné objekty, napríklad les a krajinu alebo technické objekty, napríklad drevárske, strojárske a stavebné produkty, či celé výrobné technológie a haly. Dopomôže to k zdokonaleniu a zefektívneniu vývoja a dizajnu ako aj k formovaniu nových metód a technológií pre zber a spracovanie údajov, či k optimalizácii manažmentu objektov. Zariadenie zároveň poskytuje jedinečné možnosti na simuláciu procesov v lese a v krajine.

Projekt vznikol ako súčasť budovania infraštruktúry zo zdrojov Operačného programu Výskum a vývoj OPVaV-

-2009/5.1/03-SORO v rámci Európskeho fondu regionálneho rozvoja Európskej únie.“

Docent Fabrika pomocou ovladača vyznačuje strom k prebierke.

Vyznačený strom bol stáť.

Ako virtuálna jaskyňa funguje?

„Virtuálna jaskyňa predstavuje kváder bez jednej steny. Chýbajúca stena je určená na vstup. Z vonkajšej strany sú situované projektory, ktoré synchronne osvetľujú steny kvádra, čím sa vytvára pocit kompaktného priestoru okolo pozorovateľa. Rozmery bočných stien sú 3 x 2,25 metra. Rozmery vrchnej a spodnej steny sú 3 x 3 metre. Pre každú z bočných stien je použitá projekcia duálnymi projektormi. Pozorovateľ má na očiach 3D okuliare, ktoré poskytujú obraz s 3D hĺbkou. Vrchná a spodná stena projekčnej jaskyne má tvar štvorca. Nezhoda tvaru projektovaného obrazu a tvaru steny je riešená pokrytím zdvojeným počtom projektorov. Využitie priestoru okolia zariadenia je optimalizované použitím projekčných zrkadiel. V priestore zariadenia je umiestnený systém reproduktorov 5+1 pre dosiahnutie ozvučenia priestorovým zvukom. Projektory sú napojené na cluster počítačov s príslušným zobrazovacím softvérom. Cluster je umiestnený v priľahlej menšej miestnosti.“

Ako je zariadenie ovládané?

„V jaskyni je inštalovaný konzolový počítač pre ovládanie celého systému. Ovládanie pohybu je riešené pomocou Joysticku alebo Space Pilota v rukách pozorovateľa.“

Ako je projekt technicky vyriešený?

„Projekčné steny sú tvorené špeciálnymi plastovými platňami, určenými pre spätnú projekciu. Spodná stena je zosilnená bezpečnostným sklom, aby bol umožnený pohyb vnútri kvádra. Celá konštrukcia kvádra je zdvihnutá a preto sú pre prístup do jej priestoru vytvorené schodíky. Pre projekciu na steny je použitých 14 projektorov. Zobrazovací cluster tvorí osem počítačov. Z tohto počtu je sedem určených na renderovanie obrazu pre jednotlivé steny v stereoskopickom režime a jeden je riadiaci. Počítače obsahujú výkonné grafické karty pre zabezpečenie plynulého vykresľovania. Ďalší počítač slúži ako vzdialená konzola pre riadenie zobrazovacieho systému a zároveň pre prijímanie vstupov od používateľa. Využitý je stereoskopický systém INFITEC. Používateľ má na očiach špeciálne okuliare so zariadením pre zisťovanie polohy v priestore. Poloha pozorovateľa slúži na správny prepočet premietaných obrazov a stereoskopické- ho vnemu voči pozorovateľovi.“

Virtuálnu jaskyňu ovláda sada počítačov.

Aký význam má jaskyňa pre študentov?

V súčasnosti pri terénnej výučbe sa študenti učia vyznačovať vhodné stromy k prebierke, ale samozrejme vzhľadom k dlhodobému vývoju lesa nemajú možnosť sledovať dôsledky svojho výchovného zásahu. Virtuálna jaskyňa im umožní vyznačovať a rúbať stromy a po nasimulovaní vývoja porastu po určenom čase môžu sledovať a hodnotiť jeho vývoj a aj kvalitu svojho virtuálneho zásahu.

Jiří Junek

Docent Fabrika, autor projektu.

Prečo mám rada les?

Od „Oravky“ k mikrofónu na Regiountouru

Do motoráčka, premávajúceho z Trstenej cez Oravský Podzámok do Kráľovian, dôverne nazývaného „Oravka“, nastúpila parta mladých. Medzi nimi dominovalo pekné, dlhovlasé dievča. Neustále rozprávalo, gestikulovalo a ostatných nepustilo k slovu. Približne takto si predstavujem herečku, speváčku, tanečnicu. Nedalo mi, vyfotil som si ju.

Po nejakom čase som si na výstavisku v Brne, na veľtrhu turistického ruchu v spoločnosti priateľov zo salaša Zbojská, v čarovnom horskom sedle v Slovenskom Rudohorí medzi Breznom a Tisovcom, pochutnával v ich expozícii na vynikajúcich

haluškách, keď ku mne doľahli podmanivé a temperamentné slovenské melódie. V ústrednej expozícii Slovenska práve prezentovala slovenskú muziku skupina Družina z Banskej Bystrice so speváčkami Miťou Almášiiovou a Petrou Humeňanskou. Druhá z nich, dlhovlasá tmavovláska to za mikrofónom pekne roztočila. Sršala z nej energia. Takto si predstavujem herečku, speváčku, tanečnicu. Nedalo mi, vyfotil som si ju. Tu som však už nemusel potaľomky... Bolo to dievča z „Oravky“.

Medzi pesničkami sme sa stihli porozprávať. Ako lesníka ma milo prevapila: „Pochádzam z východného Slovenska, z Prešova. To mesto má krásne okolie. Oblúbila som si lesy v doline riečky Delňa. Kedysi tade chodila úzkorozchodná lesná železnička zo Solivaru cez Sigord a Zlatú Baňu pod Dubník. Nad Sigordom sú v lese pekné studničky, z jednej z nich vraj pila aj cisárovná Sisi. Je tam vypodobnená na obraze vyrezaného z dreva. Neďaleko od studničiek lesníci upravili pre deti náučný chodník a lesné ihrisko, časť bývalej trate lesnej železničky prerobili na cyklotrasu, hovoríme jej cykložeľeznička. A pretože tadiaľ už vláčiky nechodia, na ich pamäť nechali do troch obrovských kameňov vytesať podobu parnej mašinky a vagoníkov.“

Do týchto lesov som chodievala aj so svojím dedom – prešovským lesníkom a vynikajúcim huslistom Júliusom Humeňanským. Obdivovala som jeho lásku k lesu, aj herbár byliniek, ktorý si sám zostavil.

Rada aj vystupujem v prírodnom prostredí, jazdievam k Zvolenským Lazom na Zaježku, kde sa vždy v júli schádzajú ľudovia a folkoví muzikanti a remeselníci, napríklad rezbári. Rada si zaspievam na lesných lúčkach. Lesy, príroda, pre mňa znamenajú veľa.“

Petra Humeňanská pri vystúpení se skupinou Družina v expozícii Slovenska na veľtrhu cestovného ruchu Regiountour 2013 v Brne.

Speváčka, herečka a tanečnica Petra Humeňanská teraz žije v Bratislave. Hostuje v Slovenskom národnom divadle, napríklad v Skrotení zlej ženy, na Novej scéne stvárnila napríklad Aničku v hre Na skle maľované, hrá v Dobšinského rozprávkach. V Prešove vystupuje s Katkou Knechtovou a svojou sestrou Janou v dievčenskej skupine The Cubes, v Bratislave spieva tiež v dievčenskom triu Bonbon.

Nech má aj naďalej rada slovenské lesy, ktoré, ako hovorí, sú zdrojom jej pojoja, úprimnosti a energie a vám nech je príjemným bonbónikom aj toto rozprávanie.

Jiří Junek

Stretnutie s bývalými kolegami zo zelenej uniformy

LESY SR, š.p., OZ Sobrance každoročne organizuje spoločné stretnutie zamestnancov OZ s kolegami, ktorí si užívajú roky starobného dôchodku. Na stretnutiach pracovníci vedenia OZ neformálne informujú svojich predchodcov ako pokračujú v realizácii ich lesníckeho odkazu pre budúce generácie. Tento rok bolo stretnutie spojené so spoločnou poľovačkou na diviaky, keď sme dôchodcov požiadali aby nám pomohli v plnení plánu lovu v PR Kosmatec na LS Ubľa.

Dňa 22.1.2013 sa pred poľovníckou chatou Ubľa, len niekoľko metrov od hraníc s Ukrajinou, stretlo niekoľko desiatok poľovníkov. Časť pripravená splniť si povinnosti honcov z radov lesníckeho personálu lesných správ a časť poľovníkov,

lesníkov – dôchodcov. Z pozvaných 25 dôchodcov sa prišlo prevetrať 11, dokonca aj takí, ktorí už svoje poľovnícke náčinie zavesili na povestný klince.

Klasický priebeh – slávnostný nástup, jeden pohon, tri diviaky, výrad a posledný

pohon. Všetko v rézii vedúceho LS Ubľa Ing. Martina Kráľa, za poďakovania bývalým kolegom riaditeľom OZ Sobrance Ing. Petra Pšáka a s reakciou pozvaných v podaní bývalého riaditeľa OZ Ing. Ladislava Kušníra. Príjemné stretnutia, stisky rúk

s bývalými kolegami, spomienky, náznaky „vlhkých“ očí, poďakovanie za pozvanie, požiadavka a sľub, že zas o rok váženi dôchodcovia – kolegovia – lesníci!

Jozef Staško
OZ Sobrance

Jedinečné drevo pretvorené do jedinečných bytových doplnkov

Etudy z dreva – súťaž o najlepší drevený bytový doplnok

S drevom je to podobné, ako s človekom. Každé je jedinečné, v prírode nenájdeme dva úplne rovnaké stromy ani dve rovnaké textúry dreva. Drevo je jedným z najzdravších materiálov, ktoré svojou štruktúrou, farebnosťou a vôňou veľmi pozitívne pôsobí na pohodu človeka a vytváranie príjemnej atmosféry. Túto atmosféru umocňujú aj bytové doplnky, ktoré môžu dodať obytnému prostrediu svojský charakter, môžu ho zintímniť, zútluňiť, dotvoriť a zároveň oživiť, pričom však nezmenia jeho pôvodnú funkčnú a priestorovú podstatu.

Odborná hodnotiaci porota pri posudzovaní súťažných predmetov

A práve drevené bytové doplnky boli témou, na ktorú sa súťažilo v XIV. ročníku súťaže Etudy z dreva. Lesnícke a drevárske múzeum aj v minulom roku dalo priestor všetkým tým, ktorým drevo prirástlo k srdcu a radi s ním pracujú, aby preukázali svoju tvorivosť, nápaditosť, či svoje remeselné majstrovstvo a „zmerali si svoje sily“ v tejto súťaži a získali pre ten svoj súťažný predmet „titul“ najlepší drevený bytový doplnok.

Z vernisáže výstavy.

Súťaž bola vyhlásená v apríli minulého roku v dvoch kategóriách: I. kategória – sériovo vyrábané bytové doplnky, II. kategória- originály, prototypy a modely. Do súťaže sa mohli prihlásiť všetci, ktorým učarovalo drevo ako materiál na ďalšie spracovanie, či už sú to jednotlivci, navrhovatelia, študenti, alebo skupiny, firmy, a školy s pôsobiskom na území i mimo územia Slovenska. Do súťaže mohol predmet prihlásiť aj klient pre ktorého bol navrhnutý. Uzávierka súťaže bola 15. januára 2013 a 30. januára sa stretla odborná hodnotiaci komisia na svojom pracovnom stretnutí, aby z prihlásených prác vybrala tie najlepšie. Predsedom komisie bol Doc. Ing. Tibor Uhrin, ArtD., vedúci Katedry dizajnu Fakulty ume-

ní Technickej univerzity v Košiciach, ďalšími členmi bola PhDr. Anna Chlupová, dlhoročná pracovníčka Ústredia ľudovej umeleckej výroby v Bratislave a Ing. Ladislav Klíma, fundovaný odborník na históriu dizajnu zo Slovenského technického múzea v Košiciach. Porote bolo predložených 64 kusov súťažných prác od 29 autorov, ktoré do súťaže prihlásilo 10 prihlasovateľov. Všetky práce boli zaradené do II. kategórie originálov, prototypov a modelov. Do súťaže sa zapojili študenti, ale aj pedagógovia Strednej odbornej školy drevárskej zo Zvolena a Bratislavy, Školy úžitkového výtvarníctva z Ružomberka, Bratislavy a Kremnice, Strednej odbornej školy zo Žarnovice a Košíc a Strednej umeleckej školy z Kežmarku. Do súťaže sa zapojila aj študentka Univerzity Tomáša Bati ve Zlíne a jeden samostatný výrobca.

Porota z prihlásených prác vybrala tie najlepšie pre 1., 2. a 3. cenu a uznanie.

Silné dizajnérske hľadisko a dokonalá ilúzia, ktorú vyvoláva zaujímavý optický efekt so zachovaním funkčnosti diela s vhodným remeselným spracovaním zohrala hlavnú úlohu pri udelení 1. ceny, ktorú získal pedagóg Strednej odbornej školy zo Žarnovice, Mgr. Juraj Kniebúgl, za súťažnú prácu Kruhy života zloženú zo stolička a zrkadla – svietidla. Pri udelení 2. ceny porotu zaujala funkčnosť diela, tvarová jednoduchosť a čistota spracovania s vtipným a originálnym uchopením sedacej časti a touto cenou potešila študentku Školy úžitkového výtvarníctva z Ružomberka za prácu Lavička., pričom porota ocenila možnosť priemyselnej výroby. Študentke tejto školy, Ive Marcinekovej, putovala 3. cena za súťažnú prácu Vešiak „Človeče nezlob se“, kde porota ocenila vtipnú jednoduchú analógiu so známou hrou. Zaujímavá je aplikácia farebných, sviežo pôsobiacich figúrok na jednofarebnú stenu. Porota vyzdvihla dobré remeselné spracovanie a možnosť priemyselnej výroby. Čestné uznanie získala Silvia Orgoňová zo Školy úžitkového výtvarníctva Josefa Vydru v Bratislave za kolekciu Vešiaky parohy. Pri tejto práci porota ocenila vtipnú nadsádzku na poľovnícky motív a vyjadrenie symboliky poľovníctva, čistú prácu realizovanú laserom a efektívne využitie materiálu. Súťaž už niekoľko rokov podporuje primátor mesta Zvolen Ing. Miroslav Kusein,

Výrobnotechnický riaditeľ LESOV SR, s.p. Ing. Jozef Spevár odovzdáva ocenenie Petre Škutovej

Iva Marcineková so svojou prácou Človeče nezlob se

ku ktorému sa pridali Zväz spracovateľov dreva SR a vydavateľstvo Yudiny, ktorí do súťaže prispievajú svojimi cenami. V tomto ročníku Cenu primátora mesta Zvolen získal vešiakový, policový a úložný systém WaWie študentky Strednej odbornej školy drevárskej vo Zvolene Kataríny Urgelovej za funkčnú variabilitu policovej zostavy, jednoduché a čisté prevedenie diela. Cenu Vydavateľstva Yudiny získal Vešiak „Človeče nezlob se“ študentky ŠÚV Ružomberok Ivy Marcinekovej a Cenu Zväzu spracovateľov dreva SR získala Skrinka s rúčkou, za vhodnú kombináciu dvoch materiálov v kontrastnom farebnom prevedení a efektne dizajnérske riešenie. Autorkou tejto práce je študentka ŠÚV z Ružomberka Andrea Bunčková.

Ocenené a porotou vybrané práce sú prezentované na výstave Etudy z dreva – drevené bytové doplnky, ktorá bola slávnostne sprístupnená 6. februára 2013. Na vernisáži výstavy boli oficiálne zverejnené výsledky súťaže a odovzdané ocenenia.

Aké bytové doplnky je možné na výstave vidieť? Aj keď doplnky v byte môžu mať čisto výtvarný charakter, kritériá súťaže vyžadujú aby prihlásené práce v sebe zahŕňali súčasne praktický aj estetický význam. A súťažiaci toto kritérium splnili. Na výstave sú prezentované prevažne drobné nábytkové prvky - svietidlá, predsieňové doplnky, odkladacie stoličky, vešiaky a odkladacie prvky rozmanitého druhu; rôzne drobné doplnkové predmety, ktoré sa dajú využiť napr. pri stolovaní a posezení - svietniky, misky, podnosy a iné doplnujúce prvky interiéru. Určite je si z čoho vybrať. Každý jeden z vystavených exponátov môže v bytovom interiéru umocniť dojem z okolitého obytného priestoru.

Príďte sa pozrieť aké Etudy z dreva - drevené bytové doplnky, vytvorili súťažiaci. Výstava potrvá do 29. marca 2013 a môžete ju navštíviť v pracovných dňoch od 9.00 do 17.00 hodiny.

Etudy z dreva pokračujú aj v roku 2013 jubilejným XV. ročníkom, ktorý bude venovaný drevenej hračke. Podporte našu súťaž či už vlastnou účasťou, či jej propagáciou

Tešíme sa na stretnutie v Lesníckom a drevárskom múzeu.

Mária Rošková
Lesnícke a drevárske múzeum

Co pamatuje strom a co lidé zapomněli?

Zatím největší výstavní projekt Lesů ČR a Národního zemědělského muzea Praha v jejich historii bude ukončen na konci března. Výstavu shlédlo již více než 40 tisíc návštěvníků.

Již jen měsíc a půl mohou lidé v Praze navštívit velmi zajímavou výstavu nazvanou „Co pamatuje strom a co lidé zapomněli?“ Po téměř dvou letech bude tento unikátní projekt Národního zemědělského muzea Praha a Lesů ČR ukončen 31. března 2013. Výstavu umístěnou ve velkém sále v prvním patře budovy muzea v Kostelní ulici 44 v Praze 7 na Letné si dosud prohlédlo více než 40 tisíc návštěvníků. Byla připravena v roce 2011 u příležitosti Mezinárodního roku lesů. Jde o nejrozsáhlejší výstavní projekt obou institucí v jejich historii.

Návštěvník v průběhu prohlídky výstavy prochází kmenem stotřicetiletého smrku, v němž se může v decenálních sekvencích pohybovat na časové ose a seznamovat se s historií vybraných lesnických oborů, prohlížet si zajímavé exponáty, dokumenty, fotografie a obrázky. Navíc má možnost prohlédnout si například kancelář fořta ze začátku 20. století nebo kancelář současného lesního správce Lesů ČR. Součástí projektu „Co pamatuje strom a co lidé zapomněli?“ je i interaktivní venkovní expozice – naučná stezka „O stromech a o lese“ umístěná v revitalizovaném muzejním dvoře.

Významnou součástí výstavy představoval bohatý doprovodný program v podobě konferencí, odborných seminářů a přednášek s tematikou lesnictví a myslivosti pro odbornou i laickou veřejnost.

V roce 2011, který byl OSN vyhlášen Mezinárodním rokem lesů, státní podnik Lesy ČR připravil mnoho osvětových akcí pro širokou veřejnost. „Výstava Co pamatuje strom a lidé zapomněli“ představovala ve spektru realizovaných akcí událost

nejvýznamnější,“ podotýká ekonomický ředitel Lesů ČR Michal Gaube, v současnosti pověřený řízením podniku. „Lesy ČR v roce 2011 celostátně uspořádaly téměř 770 akcí se zaměřením na lesní pedagogiku a skoro 50 akcí k připomenutí si významu lesů pro planetu Zemi. Celkem se

pořádaných událostí zúčastnilo bezmála 80 tisíc lidí, dětí i dospělých, kterým lesní pedagogové Lesů ČR věnovali více než 4 160 hodin. Jednalo se především o programy typu Dny s Lesy ČR, jež se těší rok od roku stále větší návštěvnosti. Velice oblíbenými a školskými zařízeními vyhledávanými aktivitami se stávají rovněž vycházky do lesa s lesnickými odborníky – lesními pedagogy, kteří mají pro žáky a studenty nachystané pestré vzdělávací a interaktivní programy,“ doplňuje Michal Gaube.

Národní zemědělské muzeum Praha má několik regionálních poboček zaměřených tak, aby svou vědecko-výzkumnou, akviziční a prezentační činností pokrývaly obor zemědělství a příslušné obory v celé jejich šíři. Jedna z nich, zaměřená právě na lesnictví, myslivost a rybářství, se nachází na zámku Ohrada v Hluboké nad Vltavou v okrese České Budějovice v Jihočeském kraji. Zdejší výstavní expozice jsou návštěvníkům přístupné od dubna do října.

Zbyněk Boublík
Tiskový mluvčí Lesů ČR, s. p.

V sídle Lesů ČR zasahovala protikorupční policie Kvůli IT zakázkám

Na generálním ředitelství státního podniku Lesy České republiky v Hradci Králové zasahovala 21. ledna 2013 protikorupční policie. Akce souvisela s údajně předraženými zakázkami na informační technologie. Nikdo nebyl zadržen. Podle mluvčího útvaru pro odhalování korupce a finanční kriminality Jaroslava Ibeheje policie provedla úkony v souvislosti s trestním řízením týkajícím se Lesů ČR, informoval internetový deník Lidovky.cz.

Vedení podniku s policisty spolupracuje. Prohlídka kanceláří podle mluvčího podniku Zbyněka Boublíka souvisela s vyšetřováním zakázek zadávaných ještě v roce 2008. Lesy ČR podle Boublíka koncem minulého roku vydaly policii na její

žádost veškerou dokumentaci k veřejným zakázkám, na základě které byly podepsány smlouvy se společnostmi Dynn a Time Import. „Jsme připraveni poskytnout Policii ČR veškerou součinnost. Uvítám, pokud budou objasněny veškeré kroky předchozího vedení státního podniku, které mohou v očích policie ČR vzbuzovat podezření z trestného činu,“ uvedl podle deníku ekonomický ředitel Michal Gaube, který je v současné době pověřen vedením státního podniku.

Podle dřívějších informací deníku E15 policie v IT zakázkách LČR vyšetřuje, jakým způsobem skončilo zhruba 340 milionů korun z plateb za zakázky u neprůhledných zahraničních firem, jež mají

konta ve Švýcarsku.

Lesy ČR spojitost s pozdějšími převody peněz ze zakázek odmítly. Podle E15 údajně existuje podezření, že IT zakázky za 1,136 miliardy korun (asi 45 milionů eur) zadané LČR byly úmyslně nadhodnoceny a mohly se jimi vyvádět peníze z podniku. LČR dosud tvrdily, že zakázky byly řádně zadány a soutěženy v souladu se zákonem o veřejných zakázkách.

Lesy ČR jsou nyní bez generálního ředitele. Poslední generální ředitel Lesů ČR Svatopluk Sýkora loni v listopadu rezignoval a ministerstvo zemědělství nyní vybírá jeho nástupce. Z pověření podnik zatím řídí Gaube.

Zkrachovaná Less & Forest

žádá po LČR přes šest miliard

Více než šest miliard korun (asi 240 milionů eur) požaduje ve dvou žalobách společnost Less & Forest a insolvenční správce této firmy po státním podniku Lesy České republiky (LČR). Žaloby společně podaly v minulých dnech. Potvrdil to mluvčí podniku Zbyněk Boublík s tím, že požadovanou částku mají LČR vyplatit v

rámcí insolvenčního řízení vedeného proti jmenované společnosti. Lesy však s tímto požadavkem nesouhlasí. Informoval o tom deník Právo.

„Žalovaným v obou soudních řízeních jsou LČR, které se o uvedenou žalovanou částku údajně měly na úkor společnosti Less & Forest bezdůvodně obohatit.

Obě žaloby považujeme za ryze účelové. Jejich cílem je šokovat výši uplatněného nároku a tím odklonit nežádoucí pozornost od situace společnosti,“ tvrdí Boublík. A dodal, že příslušný soud již označil podané žaloby za neurčité, někteří členové věřitelského výboru za neobvyklé.

Ing. Peter Gonda

120. výročie narodenia známeho lesníckeho odborníka

Popredný slovenský lesník a odborný radca sa narodil 22.2.1893 v Krupine.

Študoval na gymnáziu v Banskej Bystrici. V rokoch 1911 – 1918 pokračoval v štúdiu lesníctva na Vysokej škole baníckej a lesníckej v Banskej Štiavnici. V prvej svetovej vojne bol zajatý na ruskom fronte odkiaľ sa vrátil v roku 1918.

Lesnícku službu začal v roku 1918 na štátnom lesnom úrade v Banskej Bystrici. Od roku 1920 pôsobil na Centrálnej správe cirkevných majetkov v Bratislave, kde viedol lesné oddelenie celých 26 rokov. Tu sa vypracoval na pokrokového lesníka a úspešného, rutinovaného drevoobchodníka.

Bol priekopníkom zakladania kultúr a pestovateľ rýchloraštúcich drevín, najmä topoľov na Žitnom ostrove. Usiloval sa o zvýšenie drevnej produkcie a o vytváranie vetrolamov na ochranu poľnohospodárskej pôdy. Zakladal pokusné plochy a od roku 1927 uskutočňoval topoľovú výsadbu na ploche 320 ha. Úspešne premieňal bukové monokultúry na zmiešané porasty, najmä v Strážovských vrchoch. Rozširoval najmä borovicu, javor a jaseň na úze-

miach, kde sa už nevyskytovali. Mal vzhľadom na rozsiahle cirkevné majetky na Slovensku veľký pracovný, akčný rádius.

Devastované agátové plochy pri Veľkom Mederi premenil na výnosové kultúry agátov a topoľov. Na lokalite Ereč vype-

toval produktívny topoľový porast.

Zaslúžil sa o introdukcii kanadských briez pri Zliechove a Slovinkách. S úspechom pestoval aj douglasku sivú a zelenú, balkánsky smrek a kanadskú višňu. Vo vhodných polohách uprednostňoval smrekovec opadavý. Venoval sa aj výstavbe prevádzkových objektov a lesných ciest.

Patril k znalcom liečivých rastlín, vypracoval viac ako 600 receptov na ich úpravu a používanie.

Bol redaktorom slovenského časopisu Lesné a drevárske hospodárstvo. Po jeho zániknutí, v období rokov 1935 – 1940 vydával a sám aj redigoval časopis Les a drevo. Publikoval aj v časopisoch Lesnícka práca, Internationaler Holzmarkt, Poľana a Les. Vydal knižnice svoje skúsenosti s pestovaním topoľa – lindy.

Bol členom Lesníckej a drevárskej ústredne v Bratislave, členom Pôdohospodárskej delimitačnej a Poľnohospodárskej paritnej komisie.

Zomrel 9.6.1980 v Bratislave vo veku 87 rokov.

Viliam Stockmann

Ing. Tibor Blatný

130. výročie narodenia významného lesníka

Významný lesný odborník, hospodár a fyto geograf Ing. Tibor Blatný sa narodil 22.2.1883 v Košiciach, v lesníckej rodine. Študoval na reálnom gymnáziu v Levoči (maturita 1900), pokračoval na Lesníckom odbore Baníckej a lesníckej akadémii v Banskej Štiavnici (1900 - 1903).

V roku 1903 nastúpil ako lesný praktikant na Riaditeľstvo lesov v Banskej Bystrici. Od roku 1906 pôsobil ako botanik, dendrológ a asistent u profesora Ľudevíta Feketeho na práve premenovanej Vysokej škole baníckej a lesníckej v Banskej Štiavnici. Už v tomto období začal spracovávať s prof. Feketom dielo o rozšírení drevín v Karpatskej kotline. Súčasne viedol aj Lesnú správu v Banskej Štiavnici.

Po presťahovaní vysokej školy do Sopronu mu ponúkli Katedru pestovania lesov, ale v dôsledku rozpracovaných prác na fyto geografickom výskume lesov Slovenska miesto neprijal, ale na Slovensku paradoxne pre túto prácu nenašiel pochopenie a Výskumné ústavy lesníckej v Banskej Štiavnici v povojnovom chaosu stagnovali. A tak hneď po skončení vojny, od roku 1918 pôsobil ako prednosta Lesnej správy Osrblie v Hronci v hodnosti lesmajstra. Od roku 1922 pracoval ako inšpektor na Riaditeľstve štátnych lesov a majetkov v Žarnovici vo funkcii lesného, neskôr hlavného lesného radcu. V rokoch 1930 – 1936 sa stal zástupcom riaditeľa na Riaditeľstve štátnych lesov a majetkov

v Liptovskom Hrádku, neskôr v rokoch 1937 – 1938 v tej istej funkcii v Hodoníne. Počas Slovenského štátu v rokoch 1939 - 1945 bol námestníkom ústredného riaditeľa (Ing. Jozefa Biringeru) na Riaditeľstve štátnych lesov v Bratislave. Po skončení 2. svetovej vojny odchádza do dôchodku v hodnosti ministerského lesného radcu. Od roku 1945 aj z literárno – bádateľských dôvodov pokračuje ako referent v Pôdohospodárskom archíve v Rimavskej Sobote, ktorému sa stal v rozmedzí rokov 1948 – 1955 vedúcim. V archíve zbieral do-

kumentáciu pre svoje diela. V spolupráci s Tiborom Štátnym pripravili slovenskú verziu „Prirodzené rozšírenie lesných drevín na Slovensku“ (1959) z pôvodného maďarského originálu Fekete – Blatný, rozsiahleho a známeho dvojzväzkového diela „Rozšírenie stromov a krov lesníckeho významu na území Uhorska“ (1913). Je autorom historických štúdií o lesných pomeroch na Horehroní v období J. D. Matejovie a o Ľ. Greinerovi. Článkami prispieval do odborných časopisov Erdészeti Lapok, Botanikai Közleménye, Zentralblatt für das ges. Forstwesen.

Bol stúpencom zachovania pôvodných karpatských lesných spoločenstiev a uprednostňoval prirodzenú obnovu lesa s náležitým docenením ekonomických drevín na rôznych stanovištiach. Považujeme ho za priekopníka slovenskej fyto geografie a dendrológie, dejín lesníctva a lesníckeho archívnicstva na Slovensku. Od roku 1960 je nositeľom zlatého a od roku 1966 diamantového odznaku a diplomu Lesníckej a drevárskej univerzity v Soproni. V roku 1968 mu bola udelená Pamätná zlatá medaila Výskumného ústavu lesného hospodárstva vo Zvolene.

Zomrel v Banskej Bystrici 12.12.1969, vo veku 86 rokov, ale pochovaný je na Frauenberskom cintoríne v Banskej Štiavnici.

Viliam Stockmann

Lesná pedagogika v Betliari

Vo štvrtok 24. januára 2013 do našej materskej škôlky v Betliari opäť zavítala pani inžinierka Jana Lehocká z Lesov SR, š.p. OZ Rožňava. Pracuje na LS Podsúľová ako pestovateľka a zároveň je i aktívnou lesnou pedagógkou.

Deťom priblížila ako vyzerá les v zime, čo sa deje so stromami, ako lesníci a poľovníci pomáhajú v zime prežiť lesnej zveri a ako aj my môžeme pomôcť vtáčatám. Deti prisľúbili, že do darovaného krmidla pre vtáčiky budú pravidelne sypať semienka, oriešky a slnečnicu. Deti spoznávali druhy potraviny, priradzovali ju k zvieratám a naučili sa rozlišovať zver na bylinožravce, všežravce i mäsožravce. Dozvedeli sa, ktoré zvieratká zimu prespia vo svojich brlohoch a norách. Zaujalo ich aj rozprávanie o našich dravcoch, ktoré v zime číhajú na svoju korisť. Deťom sa veľmi páčila hra Háďaj, aké som zvieria. Každé dieťa vyfarbovalo omaľovánku vtákov, spoločne pripravilo zimnú hostinu pre lesnú zver a dievčatká sa zahráli na popolušky a veľmi šikovne roztriedili lesné plody.

Spoločnými silami sme vypracovali pracovný list Zima v lese a tešili sa zo správne vyplnenej križovky. Deti i my pani učiteľka sme sa veľa nového dozvedeli. Za

poučné chvíle v príjemnej atmosfére i za milé darčeky ďakujeme a už teraz sa veľmi tešíme na ďalšie stretnutia.

Za MŠ Rosnička
Eva Gécziová a Erika Jergová

Lesnícky literárny rok 1942

V našej slovenskej lesníckej literárnej histórii je rok 1942 zapísaný zlatými písmenami. V tomto roku bol totiž vydaný zlatý poklad doterajšej špičkovej lesníckej historickej literatúry. Je to fascinujúce, ak si po 70 rokoch od jeho uplynutí uvedomíme dobovú realizačnú techniku takej publikácie, početnosť a možnosti potenciálnych lesníckych autorov za Slovenského štátu a súčasne to evokuje otázku, ako to bolo možné?

Prv než odpovieme na túto otázku, pripomeňme si, čo najdôležitejšie v sledovanom roku vyšlo:

- Július Barták: Vývin lesníckeho školstva na Slovensku v rámci lesnohospodárskych pomerov, vydala Lesnícka a drevár. ústredňa v Bratislave, 1942
- Andrej Kavuljak: Dejiny lesníctva a drevárstva na Slovensku, vydala Lesnícka drevárska ústredňa v Bratislave, 1942
- Kolektív: O našom lesnom a drevárskom hospodárstve, vydal Spolok slovenských inžinierov v Bratislave, 1942
- Pavol Korpel: Lesnícky a drevársky adresár, vydala Lesnícka a drevárska ústredňa v Bratislave, 1942

Už len tento súpis by na pomyslenej slovenskej lesníckej olympiáde získal zlaté medaily, ale to ešte nebolo všetko. Okrem publikácií bol v tom období veľmi aktívnym lesníckym časopisom „Les a drevo“, ktorý vydávalo Združenie majiteľov lesov na Slovensku a Zväz drevárskeho priemyslu na Slovensku. Časopis v hlavičke o sebe hovoril, že je „odborným časopisom pre lesné, drevárske hospodárstvo a jeho zamestnanectvo“. Bol týždenníkom, s hlavným redaktorom v sledovanom období Ing. A. Smidžárom. Časopis, práve v roku 1942 uverejnil mnoho vynikajúcich odborných príspevkov, z ktorých vyberám aspoň pár:

- Kriška Samuel: Individualizmus v lesníctve, Les a drevo 1942, č. 26/27, 28/29
- Kňazovický Július: Zjazd činovníkov Medzinárodného lesníckeho ústredia (Centre Internationale Sylviculture) na Slovensko
- Smidžár A.: Návšteva lesných a drevárskych odborníkov na Dunajskom veľtrhu, na výstave „Les a drevo“ usporiadanej Ríšskou pospolitostou pre drevo.
- Gerlachov T.: Správa o činnosti Výskumných ústavov lesníckych v Banskej Štiavnici.
- Kepšta Dominik: Lesníci podme bližšie k prírode.
- Chmelický Ján: Horár – hájnik.

Možno si dať otázku (v porovnaní s dnešnou skúpu lesníckou vydavateľskou činnosťou) ako bola možná takáto štedrá a pre lesné hospodárstvo dôležitá vydavateľská činnosť? Ak si trochu preštudujeme tento lesnícky časový úsek v období Slovenského štátu zistíme, že tu výborne fungovala Lesnícka a drevárska ústredňa v Bratislave, ktorej predsedom bol profesor Ing. Koloman Kosljar, súčasne prednášajúci na Lesníckom odbore Slovenskej vysokej školy technickej v Bratislave. Jednou z hlavných činností Lesníckej a drevárskej ústredne v Bratislave bolo šírenie lesníckej osvetly, vydávanie lesníckych kníh, organizovanie lesníckych stretnutí a spolkových činností.

Okrem toho sa slovenské vysokoškolské kádre združovali v Spolku slovenských inžinierov, ktorého lesnícka sekcia bola veľmi aktívna. Okrem iného sa k jeho činnosti viaže vydanie historicky zaujímavej spomínanej publikácie „O našom lesnom a drevárskom hospodárstve“.

Domnievam sa, že prvé dve uvedené publikácie (Barták – Kavuljak), sú natoľko známe, že napriek ich 70. výro-

čiu nie je potrebné ich bližšie rozoberať. Zastaviť sa možno pri Korpelovom Adresári, ktorý zmapoval slovenské lesníctvo a drevárstvo, jednak firmami a jednak významnejšími osobnosťami.

Pozornosť chcem, ale sústrediť na menej známu, ale o to významnejšiu publikáciu „O našom lesnom a drevárskom hospodárstve“, ku ktorej sa viaže nasledovná story:

V roku 1942 sa udiala na lesníckom orbite zaujímavá udalosť. Zaujímavá v tom zmysle, že niekedy aj neuskutočnená akcia môže zanechať historickú stopu k dejinám lesníctva u nás. Spolok slovenských inžinierov (sekcia lesnícka a drevárska) plánoval na jar 1942 usporiadať pracovný zjazd v Ľubochni, venovaný slovenskému lesníctvu a drevárstvu. Na tento zjazd boli okrem domácej odbornej elity prihlásení účastníci zo zahraničia, najmä z Nemecka a Škandinávie. Protektorát nad zjazdom prevzal minister hospodárstva Dr. Gejza Medrický. Napokon, následkom vojnových opatrení v štáte a vyhláseným zákazom zjazdov sa zjazd nekonal. Výbor Spolku slovenských inžinierov vyriešil tento zákaz vydaním programu a všetkých prednášok knižne v rozsiahlej publikácii ilustrovanej fotografiami vo veľkom formáte A4. Z hľadiska štúdia lesníckej histórie je pre nás táto publikácia sprievodcom dobovej odbornej lesníckej úrovne – ale nemenej zaujímavá je aj účasť súdobých lesníkov a predstaviteľov vtedajšej lesníckej odbornej špičky. Uvádzam dobovú lesnícku terminológiu i názvoslovie.

„Zjazd bol rozdelený do 5 komisií:

1. Lesníctvo (predsedom komisie bol Ing. Jozef Biringier, ústredný riaditeľ Riaditeľstva štátnych lesov a majetkov, Bratislava). Prednášky: Ing. Róbert Binder, hlavný lesný radca, Banská Bystrica: Vplyv doby rúbania a uskladnenia ih-

ličnatej guľatiny na výťažok pri poreze. Ing. Ladislav Dérer, lesný radca, Liptovský Hrádok: Zásady lesného hospodárstva na Slovensku. Prof. Ing. Viliam Illenčík, profesor Slovenskej vysokej školy technickej, les. odbor: Prebiecky a problém mzdový. Obratová (mýtna) doba. Prof. Ing. Koloman Kosljar, profesor Slovenskej vysokej školy technickej, les. odbor: Produkcia a odbyt dreva na Slovensku z hľadiska zásobovania európskych štátov. Ing. Peter Gonda, lesný radca, Bratislava: Zvýšenie prírastku dreva v lesoch Ing. Ľudevít Droba, lesný radca, Banská Bystrica: Jozef Dekret, najvýznamnejší slovenský lesník. (ako vidíme skutočne slovenskí, doboví vrcholoví lesníci) U ďalších blokoch (komisií), prednášky ani prednášajúcich pre nedostatok miesta neuvádzam.

B. Piliarstvo

C. Chemické spracovanie dreva

D. Mechanické spracovanie dreva

E. Národohospodárstvo z hľadiska lesníctva a drevárstva na Slovensku.

Ešte možno informovať pár riadkami o plánovanom programe zjazdu:

25.6.1942:

Spoločná večera v hoteli Kollárov dom v Ľubochni. Uvítanie Ing. Jankom Procházkom, predsedom Spolku slovenských inžinierov.

26.6.1942:

Dopoludnia zasadanie komisií a prednášky.

Popoludní fakultatívne exkurzie:

– Prehliadka slovenskej továrne na celulózu a papier v Ružomberku (vedúci exkurzie Ing. Ondrej Smieško), polozenie venca na pietne miesto Andreja Hlinku.
– Prehliadka závodu Spojená drevárska a priemyselná spoločnosť Turany (vedúci exkurzie prof. Dr. Ing. Vojtech Hollý).

27.6.1942:

Exkurzia na Štátne lesy a majetky Ľubochna (vedúci exkurzie Ing. Vojtech Vajčík, lesmajster). Prehliadka prirodzenej obnovy lesného porastu, prehliadka škôlky pod Klakom, ukážky zalesňovacích prác vo vývratisku, ukážka prebiecky a výroby celulózovej metrovice, prehliadka rybolovných stupňov na Ľubochnianke, ukážka krmelcov.

Exkurzia na Riaditeľstvo Oravského

komposorátu v Oravskom Podzámku (vedúci exkurzie Ing. Jozef Kyjo, lesný radca). Prehliadka projektovaného výťahu plťí, skladu guľatiny, prehliadka manipulácie v pilnici, triediarni a sušiareni. Prehliadka hradu.

28.6.1942

Elektrizácia železníc, prof. Dr. Ing. Wechmann.

Večer v Kollárovom dome zakľúčenie zjazdu.“

Prečo uvádzam obsah zjazdu a jeho prednášky, ktorý sa nekonal? Ako som vyššie uviedol jednak preto, že z jeho programu sa dozvedáme o vtedajšej úrovni lesníckeho poznania a činnosti a jednak preto, že sa tu stretávame s významnými lesníckymi osobnosťami, ktoré v tej dobe usmerňovali slovenské lesné hospodárstvo. Dôvodom je teda potreba archívnej dokumentácie tejto lesníckej literárnej udalosti. A spomínaná publikácia je lahôdkou pre každého slovenského lesníka, so zmyslom pre odbornú konfrontáciu s minulosťou.

Viliam Stockmann

V Rimavskej Sobote vyhlásili víťazov súťaže „Les rozpráva...“ a odmeňovali deti v rámci spoločného projektu „Lesníci deťom“

Program cezhraničnej spolupráce
Maďarská republika-Slovenská republika
2007-2013

Budujeme partnerstvá

Európska únia
Európsky fond regionálneho rozvoja

V Rimavskej Sobote v jedálni Lesík v budove Odštepného závodu LESY SR, š. p. sa 25. januára konala vernisáž súťažných prác a slávnostné vyhlásenie víťazov súťaže „Les rozpráva...“. Do súťaže vyhlásené v rámci spoločného projektu maďarských a slovenských lesníkov „Lesníci deťom“ sa prihlásilo spolu 31 družstiev, teda viac ako 220 žiakov z 13 škôl v okrese Rimavská Sobota a zaslali do súťaže spolu 45 súťažných prác. Víťazné družstvá sa zúčastnia v druhej polovici mája 2013 pobytu „Štyri dni s lesníkom“ na Slovensku, ktorú pre žiakov pripravujú lesníci z Rimavskej Soboty. Po slávnostnom vyhlásení víťazov, bola zverejnená aj ďalšia súťaž, tentoraz vedomostná, ktorej víťazi strávia v septembri 2013 „Štyri dni s lesníkom“ v Maďarsku.

Rimavská Sobota a maďarskými kolegami z Egererdő Zrt. bola vyhlásená literárno-výtvarná súťaž pre žiakov 2.-4. ročníka základných škôl v okrese Rimavská Sobota a v meste Eger pod názvom „Les rozpráva...“. Štyri víťazné práce vybrala odborná porota a piate víťazné družstvo vzišlo z hlasovania na Facebookovskej stránke projektu, kde všetky práce zverejnili organizátori ešte v decembri.

Následne bola vyhlásená vedomostná súťaž „Spoznaj les“, ktorej cieľom je zlepšenie ekologického čítania a rozšírenie vedomostí detí o prírode, lese a lesníctve celkovo a popularizácia práce lesníka. Zástupcovia škôl si ako pomôcku prevezmú súťažné zbierky vytvorené v rámci projektu, ktoré im napomôžu v príprave na mestské kolo súťaže. Súťaž me-

dzi všetkými prihlásenými osemčlennými družstvami bez ohľadu na účasť v súťaži „Les rozpráva“ sa uskutoční 25. 04. 2013 a bude zložená z vedomostného testu a zo súťaže poznávania lesných drevín, rastlín a živočíchov. Víťazných päť družstiev stráví v septembri 2013 „Štyri dni s lesníkom“ v Maďarsku.

Cieľom spoločného projektu „Lesníci deťom“ (HUSK/1101/1.7.1/0097) je oboznámiť deti aj dospelých s lesom ako súborom rastlín, živočíchov, prostredia a vzájomnými vzťahmi medzi nimi, s prácou lesníkov, s hospodárením v lesoch vo všetkých jeho etapách, s ťažbou a spracovaním dreva s využitím ekologických technológií. Projekt „Lesníci deťom“ je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ v rámci programu cezhraničnej spolupráce Maďarská republika – Slovenská republika 2007 – 2013. Celkový rozpočet projektu predstavuje 138 343,08 Eur z čoho 114 592,08 Eur pozostáva zo zdrojov Európskeho fondu regionálneho rozvoja.

Elena Kováčsová, František Král

Už na úvodnej konferencii projektu „Lesníci deťom“ medzi slovenskými lesníkmi z LESY SR, š. p., Odštepný závod

Storočné rezervácie

V tomto roku si pripomíname okrúhle sté výročie vyhlásenia ochrany **Badínskeho pralesa** a **Dobročského pralesa**. Stalo sa tak výnosom ministra orby (pôdohospodárstva) č. 127 663 I.B.1.1913 čím vlastne došlo k schváleniu predchádzajúceho návrhu M. k. Lesného riaditeľstva v Banskej Bystrici. Návrh bol vypracovaný na základe pokynu ešte predošlého ministra pôdohospodárstva Ignáca Darányiho (1849 – 1927) č. 95098 zo dňa 1. januára 1908 na zostavenie súpisu prírodných pamiatok. Tento súpis inicioval vynikajúci lesník Karol Kaán (1867 – 1940), ktorý pôsobil v obvode banskobystričského lesného riaditeľstva do roku 1908 a potom na Ministerstve pôdohospodárstva v Budapešti.

V liste ministra pôdohospodárstva zo dňa 24. apríla 1914 bolo M. k. Lesnému riaditeľstvu v Banskej Bystrici oznámené, že navrhnuté tri lokality charakteru pralesa **Kulisovo** (Badínsky prales) v obvode Lesnej správy Badín, **Gerauka** (Dobročský prales) v obvode Lesnej správy Dobroč a **Plachta** (?) v obvode Lesnej správy Krám treba vzhľadom na ich pradávny charakter ako prírodné pamiatky zachovať pre budúce pokolenia a bezodkladne vyňať z akéhokoľvek využitia. Je zaujímavé, že napriek akceptovaniu ochrany prírodnej pamiatky **Plachta**, ktorá bola situovaná do oblasti Veľkej doliny, táto z neznámych príčin unikla z ďalšej pozornosti a niet o nej už žiadna neskoršia zmienka.

V zozname, ktorý je súčasťou výnosu Ministerstva školstva a národnej osvetly (MŠaNO) v Prahe, vydaného dňa 31. decembra 1933 pod číslom 143.547/33-V o ochrane prírodných pamiatok, je **Badínsky prales** (Kulisovo) uvedený ako rezervácia z roku 1913, ktorá je čiastočná i úplná s rozlohou 20,51 ha, pričom ide o prales jedle a buka vo veku vyše 140 rokov s jedlami neobyčajných rozmerov. **Dobročský prales** je v tomto zozname uvedený ako rezervácia úplná s rozlohou 57,40 ha, ktorá bola zriadená ministerstvom orby v Budapešti v roku 1913 a zväčšená Československým. riaditeľstvom lesov a majetkov o ochranné pásmo s rozlohou 32,50 ha, ktoré je rezerváciou čiastočnou s túlavými rubmi.

Dobročský prales

Rezervácia je pralesom jedle a smreka s prímiešaným bukom, javorom a jaseňom vo veku do 300 rokov.

Popredný odborník hospodárskej úpravy lesov Ing. Anton Hatiar (1901 – 1984) už v roku 1933 v **Dobročskom pralese** obnovil 91 hraničných kopcov, ktoré

zamerl a výpočtom zistil výmeru rezervácie 49,88 ha a jej ochranného pásma 40,74 ha. Túto rozlohu rezervácie potvrdzuje aj lesný hospodársky plán so stavom k 1. januára 1962, ako aj údaje autorov niektorých publikácií (Binder, R., 1962, Mihálik, Š., 1971), len rozloha ochranného pásma sa zväčšila na 60,63 ha.

Po uzákonení štátnej ochrany prírody v roku 1955 (zákon SNR č. 1/1955 Zb. SNR) sa **Badínsky prales** i **Dobročský prales** stali štátnymi prírodnými rezerváciami (ŠPR). Postupom času dochádzalo k rôznym úpravám či spresneniam obidvoch ŠPR.

ŠPR Badínsky prales bola úpravou Ministerstva kultúry SSR č. 3622/1974-OP zo dňa 27. mája 1974 rozšírená na rozlohu 30,70 ha a ochranné pásmo bolo stanovené vo forme 100 metrov širokého pásu po obvode. K ďalšiemu spresneniu došlo vyhláškou Ministerstva životného prostredia SR č. 83/1993 zo dňa 23. marca 1993 podľa ktorej sa upravila len rozloha ochranného pásma na 23,75 ha pri zachovaní rozlohy ŠPR 30,70 ha.

ŠPR Dobročský prales bola úpravou Ministerstva kultúry SSR č. 1499/1972-OP zo dňa 6. marca 1972 rozšírená na rozlohu 101,82 ha a ochranné pásmo na 114,41 ha. Vyhláškou Ministerstva životného prostredia SR č. 83/1993 zo dňa 23. marca 1993 bola dosiahnutá súčasná rozloha rezervácie 103,85 ha a jej ochranného pásma 100,44 ha.

Na základe zákona NR SR č. 287/1994 Z. z. o ochrane prírody a krajiny sa od 1. januára 1995 obidve rezervalé ŠPR stali **národnými prírodnými rezerváciami** (NPR) s piatym stupňom ochrany (ochranné pásmo so štvrtým stupňom ochrany) V prípade **NPR Badínsky prales** došlo ešte k jednému spresneniu všeobecne záväznou vyhláškou Krajského úradu v Banskej Bystrici č. 1/2002 z 18. marca 2002 čím sa dosiahla súčasná rozloha rezervácie 30,03 ha a jej ochranného pásma 123,43 ha. **Badínsky** i **Dobročský prales** ostali NPR aj po prijatí terajšieho zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny.

NPR Dobročský prales v súčasnosti pozostáva z pôvodného jadra (49,88 ha), chráneného už sto rokov, teda od roku 1913, ktoré je najcennejšou časťou rezervácie a z neskôr pričlenených prirodzených porastov, v ktorých sa prírodnými procesmi štruktúra pralesa samovoľne dotvára. Zdvojnásobením rozlohy chráneného územia v porovnaní s pôvodnou rozlohou sa dosiahla plošná optimalizácia, nevyhnutná pre ochranu ekosystému pralesa. Ochranné pásmo je nárazníkovou zónou, ktorá zabraňuje prenikaniu nepriaznivých vplyvov z okolia do vlastného chráneného územia.

Počas storočnej ochrany obidvoch pralesov sa vyskytli viaceré kalamity, ktoré ich však na rozdiel od okolitých porastov výraznejšie nepoškodili čo svedčí o mimoriadnej odolnosti prírodných lesných ekosystémov. V západnej časti **Badínskeho pralesa** sa nachádza 6 hektárové vývratisko z roku 1947, ktoré prirodzene regeneruje cez už prekonaný prípravny les, súčasný prechodný les do pôvodného klimaxového stavu. V **Dobročskom pralese** koncom novembra 1964

víchor zlomil legendárnu „dobročskú jedľu“, ktorú ešte v roku 1935 podrobne zmeral Ing. Anton Hatiar (výška 56 m, priemer kmeňa 193 cm, objem dreva 54,9 m³, váha 38 ton, vek asi 500 rokov). Ďalšie kalamity zasiahli najmä ochranné

Badínsky prales

pásmo.

Pralesové rezervácie sú vynikajúcimi výskumnými objektmi, či prírodnými laboratóriami v ktorých je možné sledovať prebiehajúce prírodné procesy bez ovplyvnenia človekom. V predmetných rezerváciách sa uskutočnilo už mnoho prírodovedných i lesníckych výskumov a v niektorých kontinuálne pokračuje TU Zvolen. Podľa profesora Štefana Korpela (1926 – 1998) v **Dobročskom pralese** sú zastúpené a vzájomne sa prelinajú všetky vývojové štádiá (dorastania, optima a rozpadu) a fázy (obnovy a dozrievania) európskych pralesov s dĺžkou vývojového cyklu 400 rokov, v **Badínskom pralese** vo vývoji len niektorá fáza chýba. **Dobročský prales** patrí do jedľovo-bukového lesného vegetačného stupňa a **Badínsky prales** je na rozhraní bukového a jedľovo-bukového lesného vegetačného stupňa s prevládajúcimi typickými bučinami.

Zmienené rezervácie sú pre verejnú uzatvorené, prístupné sú však odborné exkurzie so sprievodcom, ktorých sa doteraz uskutočnilo veľké množstvo s mimoriadne priaznivým ohlasom domácich či zahraničných účastníkov. Z viacerých vzácnych návštev v dostupnejšom **Badínskom pralese** spomeňme aspoň z novšieho obdobia návštevu britského korunného princa Charlesa 1. novembra 2000, návštevu delegátov tretej biskupskej konferencie Európy (konala sa v teologickom inštitúte v Badíne) 19. mája 2001, či návštevu mimoriadneho a splnomocneného veľvyslanca Čínskej ľudovej republiky Yuana Guisena 27. júna 2003.

V roku 1999 získala **NPR Dobročský prales** prestížne ocenenie Európskej diplom Rady Európy, ktorý je výrazom nielen európskeho významu tejto rezervácie, ale aj vzornej starostlivosti štátu o jej zachovanie.

NPR Dobročský prales je už zaradená medzi významné lesnícke miesta, ku ktorej zrejme čoskoro pribudne aj **NPR Badínsky prales**, pretože sú našimi prírodnými skvostami o ochranu ktorých sa pred sto rokmi zaslúžili práve lesníci.

Július Burkovský

Bez minulosti by nebolo prítomnosti ani budúcnosti. Z tohto dôvodu mi nedá, aby som na úvod svojho príspevku aspoň niekoľkými vetami nespomenul tie najvýznamnejšie udalosti, ktoré sformovali môj postoj k prírode blízkeho obhospodarovaniu lesa. Cesta životom, aj tým profesným je klukatá a nepredvídateľná. Často krát nás zavedie na ďalšiu križovatku, ktorá nás prinúti rozhodnúť sa, ktorou cestou sa pobeť ďalej. Rozdelí nás to s mnohými blízkymi, aby sme vzápätí spoznali nových ľudí, osvojili si nové názory, či zaujali nový postoj k životu.

Rovnako sa vyvíja aj moja cesta lesníckym životom. Obklopený lesmi hnilčekovej doliny som sa od roku 1989 podieľal takmer výlučne na odstraňovaní následkov rozsiahleho poškodenia smrekových porastov imisiami, podkôrnym hmyzom a vetrom. Někonečné spracovávanie odumierajúcich a odumretých stromov mi nedávalo veľa priestoru na tvorivú lesnícku prácu, no moja myseľ bola otvorená všetkému, čo mohlo akýmkoľvek spôsobom pomôcť ťažko skúšanej matke prírode. Tak sa podvedome moja pozornosť zamerala na tie porasty, či zvyšky porastov, ktoré boli drevinovo zmiešané, mali rôznorodú horizontálnu aj vertikálnu štruktúru a veľmi úspešne sa pozvoľna prirodzene obnovovali. Tu kdesi boli položené základy môjho neskoršieho rešpektu k prírodným procesom prebiehajúcim v lese a môjho záujmu využívať tieto procesy pri obhospodarovaní lesa. Postupným poklesom podielu náhodných ťažieb, po rokoch naplnených prácou lesníka, po rokoch zbierania skúseností, rokoch spoločenských aj organizačných zmien, som v roku 2005 prvý a doposiaľ jediný raz zmenil miesto svojho pôsobenia. Ako odbornému lesnému hospodárovi mi bol zverený LUC Prakovce, priamo susediaci s hospodárskym celkom, na ktorom som pracoval a kde som posledných desať rokov úspešne uplatňoval jemnejšie formy hospodárenia. Dobrý potenciál porastov, osobné odborné znalosti a množstvo praktických skúseností, k tomu dobrý pracovný ko-

**Za prírode blízky
hospodárením
v lese**

Práca každodenná, ... len trochu inak

lektív mi umožnili dať hospodáreniu na tomto celku svoj vlastný rukopis. Moje rozhodnutie bolo teda jednoznačné. Jemnejšie formy hospodárenia, uplatňovanie princípov jednotlivého výberu, obhospodarovanie lesa prírode blízky spôsobom sa aj tu stanú hlavnými postupmi. Výsledok sa dostavil pomerne rýchlo. Už v roku 2010 prebehla úspešná obhajoba dvoch objektov Pro Silva.

Objekt „Ortván“ o výmere 390 ha je zameraný na ochranu genetickej diversity, najmä na ochranu jedle, ktorá je tu prirodzene hojne zastúpená, za účelom vytvorenia vhodných podmienok pre dosiahnutie absolútnej prevahy prirodzenej obnovy lesa, ale aj na postupný prebudovu umelou obnovou založených porastov, či s čiastočne pozmenenou drevinovou skladbou na prírode blízky les. Nakoľko tento objekt priamo susedí s miestnym panelákovým sídliskom (asfalt a betón), plní aj veľmi dôležitú rekreačnú funkciu. Najlepšie výsledky pri prebudove porastov na prírode blízky les som dosiahol v porastoch s vekom do 90 rokov, kde pri cieľavedomej práci s inventárom porastu a svetlom, tieto porasty vykazujú výraznú biodiverzitu, rôznovekosť, viacetážovosť s postupným nástupom prirodzenej obnovy v rozsahu a množstve prireranej mojím potrebám. Pri obnovných ťažbách v rubných porastoch sa ako vhodný ukázal sku-

pinový až jednotlivý výber na celej ploche porastu, pri ktorom sa zámerným ovplyvňovaním porastovej štruktúry dostávajú prirodzená diferenciácia porastu, zvýšenie a skvalitnenie porastovej zásoby a prevaha prirodzenej obnovy v potrebnom množstve, čo výrazne šetrí náklady na pestovateľskú činnosť. V súčasnosti predstavuje podiel prirodzenej obnovy LO Zimná Voda 100 % a umelá obnova lesa, aj vďaka výraznému poklesu náhodných ťažieb, nie je potrebná. Pri výchovných úmyselných ťažbách s vekom do 50 rokov pristupujem k objemovému predpisu ako k minimálnemu a samotné vyznačenie ťažby realizujem vždy podľa aktuálneho stavu porastu a jeho aktuálnych potrieb. Zásah realizujem ako úroveň prebiehajúcu s princípmi pozitívneho výberu, nezabúdam pritom ani na podúroveň, kde odstránim najmä zdravotne a kvalitatívne nevhodné jedince. Keďže nie som zástancom označenia „nežiaduce dreviny“, zhodnotím kvalitu a zastúpenie tzv. vedľajších drevín a ťažbou upravím ich zastúpenie v poraste tak, aby tvorili vhodný doplnok v kostre porastu a aby výrazne neobmedzili dosiahnutie hlavných cieľov hospodárenia. Po celý čas je potrebné pamätať nato, že práve tu vytvárame podmienky na výskovú aj hrúbkovú diferenciáciu porastu, čo ide ruka v ruku s jeho lepšou stabilitou a odolnosťou. V tejto fáze výchovy je tiež potrebné dokončiť rozčlenenie porastu systémom približovacích liniek vhodne nadväzujúcich na približovacie cesty. Vhodne orientovaná približovacia sieť dokázateľne znižuje riziká poškodenia porastu pri následných ťažbových zásahoch. Výsledkom takéhoto prístupu sú mladé porasty zreteľne výskovo, hrúbkovo a drevinovo rôznorodé, ktoré dávajú dobrý predpoklad pre maximálne využitie všetkých prírodných procesov prebiehajúcich v lese v prospech lesného hospodára. Súčasný stav porastov LO Zimná Voda a to nielen zahrnutých do objektu Pro Silva, ale aj všetkých ostatných, mi umožňuje postupné každoročné znižovanie objemu prác (a teda i nákladov) pri ochrane MLP

*Pne stromov okolo cesty
v poraste „upravil“ miestny
režbár Pavol Kinský.*

proti burine a zveri. Ochrana proti burine je realizovaná už iba na malej ploche z umelej obnovy lesa a zánik jej potreby predpokladám v horizonte 1 až 2 rokov spolu so zabezpečením týchto kultúr. Rovnako ochrana proti zveri bude v krátkej dobe realizovaná v malej miere a smerovaná na ochranu cenných listnáčov. V rozsiahlych nárastoch z prírodzenej obnovy sú škody spôsobené zverou zanedbateľné. Ťažisko pestovateľskej činnosti sa tak presúva do vykonávania porastovej hygieny, aj keď aj tu vzhľadom na rozptýlenú ťažbu objem prác klesá. Vykonávané pestovné ruby si vyžadujú zvýšené nároky na odbornosť a kvalitu prác. Je potrebné dostať do povedomia jednotlivých dodávateľov prác nové postupy, iné než na aké boli zvyknutí. Pri ihličnanoch vyžadujem zamerať sa na kvalitné jedince v hlavnej úrovni a tie rozpájať a uvoľňovať tak, aby sa vytvoril priestor pre ich ďalší rast. Pri listnáčoch odstraňujem všetky rozrastlíky a v úrovni primerane redukujem hustotu. V podúrovni zasahujem iba minimálne so zameraním na negatív-

ne zložky v poraste. Využívam proces prírodzenej autoredukcie. Pestovné ruby sa takto stávajú skutočne racionálnymi.

Práca každého lesníka je zároveň aj jeho poslaním a v súčasnej pretechnizovanej dobe je pod prísny dozorom širokej verejnosti. Les sa stal významným a nenahraditeľným prvkom v živote ľudí. V neľahkých ekonomických a spoločenských pomeroch musí lesné hospodárstvo čeliť neustále sa zväčšujúcemu tlaku verejnosti na plnenie ostatných, mimoprodukčných funkcií lesa. Je dobré a pre nás všetkých prospešné, aby sa jednoduché lavičky, zastrešené a upravené studničky, či na vhodných miestach zriadené oddychové chodníky stali bežnou súčasťou prezentácie nášho hospodárenia v lese. Výsledky našej práce, tie dobré, ale aj tie zlé, sú prezentované verejne na tej najväčšej scéne. Dlhodobu. Prírode blízke obhospodarovanie lesa, uplatňovanie jeho princípov všade tam, kde je to len trochu možné, dáva predpoklady na úspešné naplnenie všetkých týchto požiadaviek.

Ján Vilčko
OZ Košice

Ovplyvňuje predačné správanie vlka Jeho spolunažívanie s človekom?

Zloženie potravy vlka je veľmi premenlivé v areáli jeho rozšírenia. Počas evolúcie sa vyvinul na vrcholového predátora veľkých druhov kopytníkov. Všeobecne sa vlk považuje za priameho predka psa, respektíve predka, ktorý sa na genetickom základe psa podieľal najvýznamnejším dielom. Počet vlkov, ktorý sa pohybuje na našom území, nie je známy. Podľa hrubých odhadov je ich na Slovensku 400 až 500, pričom pred 5 rokmi to bolo 250 až 300 kusov.

O problematike manažmentu vlka dravého, o tom koľko ich na Slovensku žije, či sú vlky premnožené, a čo lovia, sme sa porozprávali so Slavomírom Findom, zamestnancom Lesníckeho výskumného ústavu vo Zvolene ktorý sa už viac ako 20 rokov intenzívne venuje výskumu a telemetrii jelenej zveri, vlka a medveda.

Čo je príčinou toho, že sa vo svojej profesii venujete práve vlkom, prečo Vás práve tento druh zaujal?

Ja som sa asi narodil zaťažený vzťahom k zvieratám. Mám fotografie z detstva, kde už ako ročný niečo lovim na lúke. A nejakú od malička som mal psov, spoločenských, poľovníckych a tie psovité šelmy mi prirástli k srdcu. V čase, keď som bol mladší, tak sa výskum

veľmi robiť nedal. Dali sa pozbierať nejaké trusy a na snehu pozorovať stopy. Nevedeli sme, čo to je GPS, mobilný telefón, ani poriadny počítač.

Prvý raz som sa stretol s vlkom,

Slavomír Findo pri zakladaní telemetrickeho obojku

keď som nastúpil do zamestnania v lesníckom výskume vo Zvolene. Hneď v prvom roku môjho doktorandského štúdia, keď som sa skoro ráno na Poľane vracal z pokusnej plochy, v tom krátkom čase, medzi tým, ako som išiel na plochu a ako som sa vracal, vlky zabilí jeleneča. Ja som to nevidel, ale bolo tam už 30 krkavcov. A od toho momentu ma to chytilo. Chcel som sa o vlkoch dozvedieť viac, ale až neskôr, možno po 15

rokoch, sa mi naskytla možnosť venovať sa ich výskumu. Párkrát som mal možnosť ich aj vidieť. Nakoniec aj chytiť, keď sme im potrebovali nasadiť telemetrický obojek. S vlkami je veľmi ťažká a práca robota, sú naozaj veľmi plaché a ťažko viditeľné, nieto ešte ich skúmať. S klasickým vybavením, ako je ďalekohľad alebo zápisník si človek nevystačí, potrebuje novú techniku.

Aký je rozdiel v štruktúre potravy vlka medzi Slovenskom a inými krajinami, napríklad Švédskom?

Zloženie potravy vlka závisí od druhej skladby a početnosti voľne žijúcich a domácich kopytníkov v oblasti ich spoločného výskytu. V európskom areáli výskytu vlka sú vždy zastúpené rôzne druhy koristi. Odborne sa tomu hovorí, že ide o tzv. systém s viacerými druhmi

koristi, anlg. multiprey system. V takomto prostredí vlky prednostne lovia väčšie druhy, ktoré sú v oblasti zastúpené aj vyššou početnosťou. U nás je to raz jeleň inokedy diviak, čo závisí od vzájomného pomeru ich početnosti. Ak je jeleň zveri viac, aj v potrave vlka prevažuje táto zver. Pri poklese početnosti jeleňa, vlky prechádzajú prevažne na lov diviakov. Srnčia zver je v našich podmienkach doplnkovou potravou

vlka. Tam kde nežijú veľké druhy koristi, vlk loví srnčiu zver, v čase bez snehovej pokrývky aj hlodavce, v severských oblastiach k tomu pristupujú aj bobry. Ak sa v areáli vlka vyskytuje los v dostatočnej početnosti, potom vlky prednostne lovia tento druh koristi, pretože svorka poskytuje naraz veľké množstvo potravy. Existujú aj oblasti, kde sú vlky existenčne závislé iba na jednom druhu veľkého kopytníka, napr. losovi. Ide o tzv. systém s jedným druhom koristi angl. singleprey system. V územiach bez výskytu kopytníkov, nemá vlk vhodné existenčné podmienky. Vo Švédsku žije los, sob, srnec a niekde aj jeleň. Prevažujúcou potravou vlka v Škandinávii je los alebo sob.

Dôležitou súčasťou potravy vlka je v aj diviacia zver, v minulosti sa mor ošípaných rozšíril aj medzi diviaciu zver. Akú úlohu zohral vlk pri riešení tohto problému?

V minulosti sa nám naskytla možnosť posúdiť účinok vlka na priebeh klasického moru ošípaných u diviacej zveri. Na Slovensku žije diviak prakticky na celom území a vlk žije len na 40 % územia štátu. V južnej časti Slovenska za

doteraz celkom neobjasnených okolností v populácii diviakov prepukol klasický mor ošípaných. Táto vysoko infekčná choroba sa rýchlo šírila do iných oblastí, no územia osídlené vlkami postihla minimálne. Tento poznatok sa prejavil zreteľne v následnosti viacerých rokov. Diviacia zver je druhou najvýznamnejšou zložkou potravy vlka, pričom mladé jedince, ktoré boli zároveň aj hlavným zdrojom nákazy, sú ľahkou korisťou najmä v čriedach, kde poľovníci odlovili dospelé diviaky, čím sa narušila ochrana čriedy. Okrem toho choré diviaky boli vždy ľahkou korisťou. Vlky týmto spôsobom popri intenzívnych asanačných opatreniach vykonávaných štátnou veterinárnou správou a poľovníkmi, prispeli k odstráneniu klasického moru ošípaných v populácii diviakov.

Existuje nejaká súvislosť medzi dynamikou populácií jelenej a diviacej zveri a vývojom týchto strát, čiže, či straty nenarastajú vtedy, keď sú tieto populácie klesajúce, v zmysle populačnej dynamiky?

Podľa údajov, ktoré máme k dispozícii za Slovensko, paralelne s rastúcou početnosťou voľne žijúcich kopyt-

níkov (jeleň, srnec, diviak), narastajú aj škody na hospodárskych zvieratách. Ten vývoj je u nás taký, že čím viac je divej koristi, tým sú väčšie škody. Nemá to veľmi logiku, pretože vlk obvyčajne vysoké škody spôsobuje na hospodárskych zvieratách tam, kde je nedostatok divej koristi. Napr. v mediteránnej oblasti, ako Grécko, Španielsko, Portugalsko až 80 percent potravy tvoria hospodárske zvieratá. U nás je to iné. Treba dodať, že v ostatnom desaťročí u nás dosiahli početné stavy raticovej zveri historické maximá. Také vysoké počty diviacej, jelenej a srnčej zveri neboli nikdy v minulosti na území Slovenska evidované. Táto skutočnosť nesie so sebou aj ekonomické dôsledky v podobe vysokých škôd na lesných porastoch a poľnohospodárskych plodinách. Preto posudzovať predáciu vlka na voľne žijúcej zveri ako škodu je naozaj veľmi pochybné.

Dá sa na Slovensku hovoriť, že je vlk premnožený, resp. môže sa na Slovensku vlk premnožiť?

Definícia premnoženia hlavne vrcholových predátorov, teda šeliem, ktoré stoja na vrchole potravných pyramíd je veľmi problémová. Početnosť šeliem nikdy nemôže rásť do nekonečna, pretože v ich populáciách existujú samoregulačné, tzv. vnútro populačné mechanizmy. U vlka je to vysoká úmrtnosť šteniec do jedného roka života v dôsledku infekčných a parazitárnych

Fotografia vlka vyhotovená fotopascou

ochorení (parvovírus, psinka, ploché a okrúhle červy), ako aj podvýživa. Okrem toho, početnosť vlkov reguluje aj ich vnútrodrogová kompetícia, najmä na hraniciach teritória svoriek. Dospelé vlky sa pri ochrane svojho teritória často vzájomne zabíjajú, čo podľa nových výskumov môže byť pomerne vysoké percento úbytku z celkového počtu vlčej populácie.

Myslíte, že je potrebné, aby človek odstrelom reguloval populáciu vlkov?

V prírodných, človekom málo narušených oblastiach je regulovanie početnosti vlkov nepotrebné. Potreba regulovania početnosti vlka sa objavuje tam, kde vlk sa dostáva do konkurencie s človekom. Kritériom pre regulovanie početnosti vlka sa stávajú škody

Stopa vlka v čerstvom snehu

na hospodárskych zvieratách a počty strhnutých voľne žijúcich kopytníkov, ktoré sú predmetom poľovného hospodárenia. Miera konfliktu vlka so záujmami človeka je teda pohnútkou na regulovanie početnosti vlčej populácie odstrelom. Treba však dodať, že poľovníctvo má eminentný záujem o lov vlka bez ohľadu na to, aký vplyv má vlk na hospodárske a divé kopytníky. Pravidlá lovu vlka sa u nás zväčša nerešpektujú a poľovníci ho ulovia takmer vždy, bez ohľadu na dobu lovu či hájenia. Odpovedať jednou vetou na otázku či vlka loviť alebo nie, nie je možné. Asi by som to formuloval tak, že v regiónoch, kde konflikt vlka a človeka je vypuklý, treba povoliť jeho lov za určitých podmienok. Tam kde problém s vlkom nie je, by som jeho lov obmedzil.

Ako môžeme chrániť pred vlkami hospodárske zvieratá, myslím hlavne ovce na salašoch?

Na ochranu oviec sa od nepamäti používajú strážne psy. V ostatných desaťročiach zanikol tradičný spôsob využívania čuvačov, ktoré neustále sprevádzali krdle oviec na pastvinách a v noci na salašoch. Tieto psy sú stále uviazané na reťaziach, preto nemôžu účinne plniť svoje strážne poslanie. Okrem toho uväzovanie psov vyvoláva u nich tzv. reťazový efekt, ktorý sa prejavuje zbytočnou agresivitou voči ľuďom.

Existujú aj elektrické ohradníky, ktoré sú účinnou ochranou proti šelmám. Zatiaľ sa ale nevyužívajú vo väčšom rozsahu, pretože majú niektoré nevýhody z hľadiska praktického použitia, napr. pri košarovaní oviec sa musia prekladať. Elektrický ohradník nerieši ochranu oviec na pastve, kde tiež dochádza k útoku vlkov.

Na ochranu proti vlkom sa začala nedávno využívať metóda odrádzadiel, ktorá však zatiaľ nebola dostatočne overená vo voľnej prírode. Sú to moderné technické zariadenia na báze ultrazvuku a elektrických šokov. Repelenty aplikované do kádaverov domácich zvierat, ktoré vyvolávajú veľmi nepríjemné vnemy, zvracanie a v dôsledku toho aj averziu voči konkrétnemu druhu dobytky, zatiaľ nenašli širšie praktické uplatnenie.

Čo teda odporúčate?

Najlepším riešením sú pastierske strážne psy, ktoré nemajú vyvinuté poľovné správanie a nechodia za divou zverou. Pastieri by ich mali mať viacero, pretože potrava pre nich sa na salaši vždy nájde. Veľmi účinnými ochrancami stád sú plemená ázijského pôvodu, najmä z Blízkeho východu. Čuvač je už po generácie skazený s môže mať strach z vlkov. Stal sa skôr miláčikom v domácnostiach a výstavným kusom ako nejakým pracovným plemenom.

Kto je Ing. Slavomír Findo CSc.?

Je samostatný vedecký pracovník s 36 ročnou výskumnou praxou v oblasti aplikovanej zoológie a ochrany lesa. Zameril sa na vzťah voľne žijúcich kopytníkov a lesnej vegetácie, ako aj na vývoj nových metód ochrany lesa proti poškodeniu voľne žijúcimi druhmi prežívavej zveri. V oblasti zoológie

sa orientoval na potravnú ekológiu, etológiu a priestorovú aktivitu veľkých šeliem, prevažne vlka a medveďa. Od roku 2005 sa zaoberá výskumom vplyvu rozvoja dopravnej infraštruktúry na populácie veľkých druhov cicavcov. Na Slovensku zaviedol moderné metódy výskumu zveri, najmä telemetriu a aplikáciu geografických informačných systémov. Uverejnil 35 pôvodných prác, 3 vedecké monografie, 16 knižných publikácií v spoluautorstve, z toho prvým autorom bol v 4. Okrem toho uverejnil desiatky odborných článkov, referátov,

recenzií, správ z vedeckých podujatí a krátkych informácií. Je členom medzinárodných organizácií IUCN a WWF. Výsledky jeho výskumnej činnosti našli uplatnenie v lesníctve, poľovníctve, ochrane prírody, pri výstavbe diaľnic, ochrane hospodárskych zvierat proti veľkým šelmám a vo vysokoškolskom vyučovacom procese na Slovensku a v Českej republike.

Slavomír Findo v marci oslávi svoje 60-te narodeniny, ku ktorým mu celá redakcia Lesníka želá veľa zdravia a úspechov v tomto zaujímavom poslaní.

Ďakujem za rozhovor.

Ivan Hanula
LDM Zvolen

Zasmejte sa

Dedko uvažuje pred návštevou zubára: *Ak nezaplatím, nebudem mať čím hrýzť. Ak zaplatím, nebudem mať čo hrýzť.*

☞

- Dcérika moja! Povedz pravdu! Teba tvoj muž bije?
- Kto to povedal?
- Ľudia hovoria... Je to pravda?
- Ale mama! Ľudia počujú, ako u nás lietajú facky a hneď si každý myslí, že ich dostávam ja!

☞

Peter povie Dežovi:

- Namaluj okná!
- Peter je v záhrade už dve hodiny a Dežo sa neozýva. Za chvíľu Peťo počuje otázku:
- Peter, aj rámy?

☞

Ak máš pocit, že si všetkým ľahostajný, že ti už je všetko jedno, skús neposlať daňové priznanie!

☞

Na dvere klope mníška:

- Nemohli by ste niečim prispieť do domu dôchodcov?
- Mohol, len počkajte chvíľku, kým zbalím svokre kufre.

☞

Tatranský maco vojde do hotela v Poprade a pri bare si objedná borovičku. Barman mu ju podá a čuduje sa:

- To sa mi ešte nestalo, aby si medveď objednal borovičku.

Maco zamručí:

- Niet sa čo čudovať pri týchto cenách.

☞

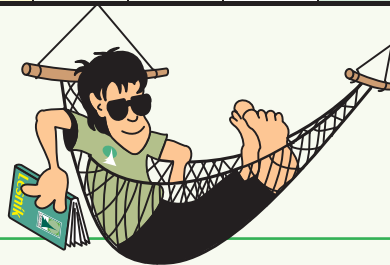
Správca jazera upozorňuje rybára, že loví na zakázanom mieste. Previnilec sa snaží vykrútiť:

- Ja nelovím, ja učím plávať červíka.

Správca sa nedá:

- Pokutu zaplatíte aj tak, lebo ako vidím, červík nemá záchrannú vestu!

	Značka automobilov	Vzorec sulfidu zlatnatého	dám za peniaze	4. časť tajničky	vyhytný kočovník	vzťahujúce sa na lovca	Dohovára otec synovi: <i>Syn môj, počul som, že chodíš za susedkou oproti. No hej, oci... a to je zlé? Nie, ved' ... (Dokončenie v tajničke)</i>			
pchaním natlačil										
grobiansky							ozdobí okrášli	Pomôcky NSUamarant,HNA, crimp	2. časť tajničky	babrú (expr.)
žalostne								ECV Stropkova vydávalo tikot		
	poodínajú	riaditeľ hovorove	1. časť tajničky							
oválna plocha					pružná tkanina srkal chlípál					
skratka rotmajstra				vyskaková robotník v dokoch						
skratka ústredného výboru			driapu (kniž) bľačal, ručal							
zajačí trus						rímske číslo 49 britské platidlo			3. časť tajničky	okrasná rastlina
vyslovoval citoslovce ujú							žrde na vozoch krivá čiara			
	okáľ (zdrob) vyhol							značka amerícia mužské meno		
halucínácia					listnatý strom zbavoval buriny					
rímske číslo 545				zváraním prípoj tlač.ag. Turecka						
značka hélia			zaťatá žena skr. pre ako hosť							
okaté ženy						sklon uhol (tel.)				
klamal, cigánil						tromf (kart)				

Uveríte?

Hojdacia sieť zlepšuje vzťah majiteľa a psa

Spolunaživanie človeka a psa sa datuje do obdobia približne pred 15.000 rokmi. Týmto inteligentným tvorom však už nestačí pravidelné kŕmenie a občasná vychádza so svojim pánom. Nemeckí vedci zistili, že vzťah človeka a psa zlepšuje spoločné užívanie vecí. Napríklad sučka Britta (na obrázku) pôvodne odmietala akékoľvek príkazy, no po tom, čo jej majiteľa umožnili spať v hojdacej sieti, úplne zmenila správanie a nie je vŕaj oddanejšieho psa. „Chodí dokonca sama nakupovať jednoduchšie veci, samozrejme vždy dodatočne platíme my, no za každým ju za odmenu musíme nechať hodinku zdriemnuť v sieti,“ tvrdí jej majiteľka Hilda Raumsen z Norimberku.

Rubriku pripravuje Ferko Tárjiko

Naše zariadenia

Chatka Jelenská

Milan Longauer

Je to výstižný názov pre toto zariadenie. Malý drevený zrub so štyrmi lôžkami poskytuje prístrešie pre naozajstných turistov a romantikov. Nachádza sa oproti Chate Jelenská.

Priestor v chatke je rozdelený krbom na kuchynskú a obývaciu časť, ktorá slúži zároveň ako spálňa. Vodu nájdete v neďalekej studničke. Drevenica je napojená na elektrickú sieť, takže funguje aj chladnička a rýchlovarná kanvica. Kuchynská časť je kompletne vybavená riadom. WC je suché vonkaj-

šie. Pred chatkou sa nachádza ohnisko.

Priamo popri chatke vedie náučný chodník J. D. Matejovie - II časť, ktorý smeruje z Dolného Jelenca do Španej Doliny. Na piatich zastávkach oboznamuje návštevníkov so životom v lesoch, prácou lesníkov, históriou a významom tejto lokality. Ponúka návštevníkom

pekné otvorené výhľady na Nízke Tatry, Veľkú Fatru a Kremnické vrchy. Trasa je dlhá 12,5 km a vhodná pre rodinnú aj pre poznávaciu turistiku. Dá sa prejsť pešo alebo na bicykli, v zimnom období aj na bežkách. Chodník môžete prejsť z obidvoch východísk.

Špania Dolina sa rozprestiera vo výške 728 m nad morom v Stredoslovenskom kraji, na rozhraní Nízkych Tatier a Veľkej Fatry, 11 km na sever od B. Bystrice. Prvá písomná zmienka o obci je z roku 1263, kde sa spomína ako „Montana“. Pre svoje náleziská medenej rudy obsahujúcej aj striebro bola Špania Dolina kedysi preslávená po celej Európe. Prvé bane v banskobystrickej oblasti boli otvorené v roku 1006. Archeologické nálezy potvrdzujú dobývanie rudy už v eneolite. V dobe panovania Bélu IV. boli bane v okolí Starých Hôr bohaté na medené rudy. Postupne však tieto bane upadali, preto boli v roku 1251 otvorené výdat-

nejšie, medeno-rudné bane v Španej Doline. Tento nález bol začiatkom rozkvetu Banskej Bystrice a tiež rapidného vývoja medenej baníctva v Španej Doline. V r. 1490 vzal do prenájmu novú štôľnu na Španej Doline Ján Thurzo a jeho syn Juraj. Thurzovsko-Fuggerovská spoločnosť zbohatla najmä z medených baní v Španej Doline. Neskôr správu baní prevzal erár a novozaložená Banská komora. Po prvých ťažkostiach sa začali hľbiť na Španej Doline nové štôľne a šachty. Šachta Maximilián, Mária, a najhlbšia šachta Ludovika 440m. Konské gáple na pohon bankých ťažných strojov začali nahrádzať vodné kolesá poháňané vodou z unikátneho banského vodovodu. Približne 36 km dlhá trasa zberných, náhonových a spojovacích jarkov privádzala

vodu až spod Prašivej v Nízkych Tatrách k šachtám v Španej Doline. Vodovod sa začal budovať v 15. stor. a bol funkčný do začiatku 20. stor. Ženy baníkov a deti pracovali pri triedení rudy, no začali si privyrábať aj paličkovaním čipiek. Založili tak tradíciu špaňodolinskej čipky a v roku 1883 i školu paličkovania. Slávu Španej Doliny preslávili aj tzv. Špaňodolinské medené poháre opradené tajuplnou premenou železa za meď. Význam baní na Španej Doline klesol koncom 18. storočia. Erárne bane zastavili prevádzku v r. 1888, pretože sa ťažba stávala nerentabilnou. Bane ešte v r. 1918 kúpila budapeštianska spoločnosť pre banský a hutný priemysel, ale aj tá zastavila práce v roku 1923 pre nedosahovanie očakávaných výsledkov. ■

Receptár

Theodorov srnčí guláš

Suroviny:

800 g srnčieho mäsa, 50 g masla, 50 g slaniny, 2 cibule, 500g šampiňónov alebo iných húb, 125 ml červeného vína, mäsový vývar, gin, 6 zrníek plodu borievky, 2 bobkové listy, 5 lyžíc kyslej smotany, soľ, korenie, mletá paprika

Postup prípravy:

Opečte plátky slaniny na masle až do rozpustenia masti. Na vzniknutom podklade opečte do hneda mäso a pridajte štiplavú papriku. Potom vyberte mäso na osobitý tanier, opražte do sklovita nakrájanú cibuľku a pridajte predvarené nakrájané huby.

Mäso vrátime do hrnca, podlejeme červeným vínom a zaľejeme vývarom. Varíme asi jednu hodinu. Nakoniec pridáme kyslú smotanu a pohár ginu.

Buďte opatrní so solením. Vzhľadom na používanie slaniny a vývaru je priebežné solenie zbytočné. Dosolíme podľa chuti na konci.

Podávame s rezancami alebo zemiakovými knedľami.

Hoci guláš patrí podľa obecného rozšíreného názoru k najjednoduchším jedlám, skúste pre zmenu recept rakúskych poľovníkov.

Dobrá chuť

Pripravil som si pre vás zaujímavé hry. Najprv si zopakujeme pranostiky, ktoré nám hovoria aké bude počasie, úroda alebo iné udalosti. Potom si zistíme ako poznáme zvieratá a stromy v našich lesoch a nakoniec si vystrihneme a nalepíme skladačku. Ak chcete získať pekný darček, napíšte mi pranostiky v správnom tvare, určite zviera a strom, vystrihnite jednotlivé diely skladačky, poskladajte a nalepte ich na papier. Poskladaný obrázok podpíšte, pridajte váš vek a poštovú adresu.

Jazvec Mišo

Váš kamarát jazvec Mišo

Za správne odpovede a pekne nalepený obrázok z minulého čísla posielam knižku rozprávok Samuelovi Sadloňovi z Podkylavy.

Pospájaj správne februárové pranostiky. Vieš čo znamenajú?

Ak je na Hromnice mráz,	býva bohatá.
Svätá Agáta na sneh	pre polia škoda.
Ferbruárová voda	bude ich ešte päťdesiat ráz.

Poznáš zviera a strom?

Veľký hlodavec so zavalitým telom, okrúhlou hlavou, malými uškami a krátkymi nohami. Jeho hmotnosť sezónne kolíše od 3,5 do 7 kg. Je to?

- Bobor európsky
- Veverica stromová
- Svišť vrchovský

Cenný listnatý strom Darí sa mu na vlhkých a podmäčkaných pôdach alebo na sutiach, bohatých na minerálne látky. Neznáša však stojacu vodu. Je to?

- Dub zimný
- Jaseň štíhly
- Pagaštan konský

Moja adresa je:

jazvec Mišo
redakcia časopisu Lesník
Námestie SNP č.8
975 66 Banská Bystrica

Kalendár akcií

1.3.2013 – 2.3.2013

Krňáčkové preteky
Zbojská

05.03.2013 - 10.03.2013

Nábytok a bývanie
23. ročník veľtrhu nábytku a bytových doplnkov
Agrokomplex Nitra

05.03.2013 - 10.03.2013

Fórum dizajnu
Agrokomplex Nitra

9.3.2013

Krňáčkové preteky
Polomka

14.3.2013 - 17.3.2013

Rybárstvo a voľný čas
10. výstava rybárskych potrieb
Incheba Bratislava

20.03.2013 - 23.03.2013

Agrosalón
4. medzinárodný poľnohospodársky veľtrh
Agrokomplex Nitra

20.03.2013 - 23.03.2013

Rybárstvo a poľovníctvo
4. kontraktáčno-predajná výstava
Agrokomplex Nitra

Opustil nás

Jozef Žiak (60)
zamestnanec OZ Topoľčianky

Češť jeho pamiatke.

Životné jubileá

Január 2 0 1 3

60 rokov

Šabo Jozef,
referent dopravy a mechanizácie – OZ Topoľčianky

Február 2 0 1 3

50 rokov

Krchňavý Peter,
vedúci LO, LS Plášťovce – OZ Levice

Ing. Stenclák Ján,
pestovateľ – OZ Čadca

Babic Juraj,
vedúci LO, LS Brádno – Tisovec – OZ Rimavská Sobota

Palúrik Andrej,
vedúci LO, LS Bardejov – OZ Prešov

Klaučová Zuzana,
technik ŠS, ŠS Jochy – OZ Semenoles, Lip-tovský Hrádok

60 rokov

Meluš Jozef,
vedúci LO, LS Nitrianska Streda – OZ Topoľčianky

Búry Štefan,
vedúci LO, LS Brod – OZ Žarnovica

Bútora Július,
vedúci LO, LS Brádno – Tisovec – OZ Rimavská Sobota

Ing. Sokol Jozef,
vedúci obchodno-ekonomického úseku – OZ Rimavská Sobota

Pracovné jubileá

Február 2 0 1 3

25 rokov

Ondriska Drahomír,
vedúci LO, LS Moravský Svätý Ján – OZ Šaštín

Rubriku spracovala Helena Turská

Nová kniha Emila Rakytu prináša komplexné informácie o poľovníctve na Poľane

Starostlivosť o zver, prehliadky zhodov jeleních paroží, štatistické tabuľky odlovenej zveri, ale aj históriu územia či základné informácie o geomorfológii, rastlinstve a živočíšstve prináša v kocke nová kniha Emila Rakytu „Poľana klenot slovenského poľovníctva“. Na 127 stranách sú zhromaždené údaje o trofejných jeleňoch, prikrmovaní

zveri, počtoch odlovených medveďov... a doplnené desiatkami vynikajúcich fotografií viacerých autorov. Knihu ocenia vďaka prekrásnym fotografiám a všeobecným informáciám o tejto časti Slovenska nielen poľovníci, ale aj bežní čitatelia.

-vr-

